ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 50 кап.

3 КРАСАВІКА 1992 г.
пятніца, № 69 (21847)

СОНЦА:

Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 6.39, 19.48, 13.09;
Віцебск — 6.27, 19.39, 13.12;
Магілёў — 6.28, 19.37, 13.09;
Гомель — 6.24, 19.34, 13.10;
Гродна — 6.52, 20.04, 13.12;
Брэст — 6.56, 20.01, 13.05.

МЕСЯЦ:

Маладзік 3 красавіка.

ІМЯНІНЫ:

Якава, Кірыла, Фамы; Рышарда, Панкраца.

ВОЗГАЛАС

АЛЁ, ЛОНДАН? МІНСК НА СУВЯЗІ!

З замежных фільмаў і кніг, а каму-нікаму і з жыцця вядома, што пазваніць з заштатнага нямецкага гарадка ў Канберу ці Лусаку, Вашынгтон або Мадрыд працей, чым у нас дранікі з'есці. Падняў трубку, набраў нумар і — калі ласка, Канбера на сувязі!

У нас усё крыху інакш. Дазвонішся па 07, пасварышся з тэлефаністкай, пасумуеш гадзіну-другую, а тады ўжо — калі пашанцуе — крычыш у Лондан, што табе трэба. Але крычыш праз Маскву, таму што праз Маскву ў нас раней усё рабілася. Таму не дзіва, што і тэлефонная станцыя таксама там.

А зараз Міністэрства сувязі Рэспублікі Беларусь абяцае, што не пазней мая гэтага года ў Мінску будзе ўведзена першая чарга міжнароднай тэлефоннай станцыі на 200 каналаў. Гарады Лондан, Бон, Берлін, Варшава, Прага, Бялград, Рым, Жэнева, Мадрыд і амаль уся астатняя Еўропа будуць мець магчымасць павіншаваць нас са святам ці запрасіць у госці. І мы іх таксама. Міністэрства сувязі просіць не перажываць і тых, хто мае сваякоў у Амерыцы ці іншых краінах свету. Праз міжнародную станцыю ў Лондане можна будзе атрымаць аўтаматычны выхад і туды. Праўда, калі хвіліна размовы па тэлефоне з Валенсам вам абыдзецца ў 24, то з Бушам — у 48 рублёў.

Міхаіл МІХАЕВІЧ.

НЕБЯСПЕЧНАЯ ЗОНА: СТРЭЛЬБІШЧЫ

БРЭСТ. У ваенны шпіталь горада з цяжкім кулявым раненнем дастаўлены афіцэр. Ён паранены на стрэльбішчы.

Баявая падрыхтоўка ў войсках акругі, на жаль, не абыходзіцца без такіх вось надзвычайных здарэнняў. І часта яны заканчваюцца нават больш трагічна, пацвярджаючы суровую ісціну — нават незараджанае ружжо раз у год страляе.

СВАЯ ПРАДУКЦЫЯ— СВАЯ ЦАНА

ОРША (**Г. Мароз**). Як ні дзіўна, але прадукцыя мясцовай птушкафабрыкі вельмі марудна рэалізуецца ў дзяржаўных магазінах горада. Чаму? Дарагавата. Дзесятак яек каштуе 12 рублёў 40 капеек. А падаражанне ідзе за кошт 25-працэнтнай нацэнкі гархарчгандлем.

У выніку прадпрыемства затаварылася: за апошнія месяцы на яго складах сабралася каля двух мільёнаў яек, адпаведна няма прыбытку.

Дырэктар У. Чарняўскі звяртаецца ў гарвыканком, каб выдзелілі памяшканне для фірменнага магазіна, у якім птушкафабрыка змагла б прадаваць сваю прадукцыю і гараджанам, і вяскоўцам значна танней, чым у дзяржаўных магазінах. На жаль, там выслухалі, паабяцалі, але нічым не дапамаглі, нічога не зрабілі.

— Мы намячаем мець фірменныя магазіны і ў іншых гарадах. Напрыклад, у Магілёве, Віцебску, — гаворыць У. Чарняўскі.

А пакуль што на вуліцах горада ідзе бойкі гандаль яйкамі са спецыялізаваных аўтамашын. Дзесятак яек тут на 2—4 рублі дзешавей, чым у магазінах дзяржгандлю. Яно і зразумела, свая прадукцыя — свая цана.

ЦІ ВЫКАЖА ДАВЕР «ДАВЕР»?

Семдзесят два народныя дэпутаты Мінскага гарсавета паставілі свае подпісы пад патрабаваннем склікаць пазачарговую сесію гарадскога Савета, на якой абмяркаваць пытанне «Аб адпаведнасці кіраўніцтва гарсавета займаемым пасадам». Зварот падпісаны не толькі прадстаўнікамі дэмакратычнай фракцыі, але і прадстаўнікамі фракцый «Давер» і «Звязда».

— Кіраўніцтва Савета, — сказаў, каменціруючы гэтае патрабаванне Міхаіл Пліско, дэпутат гарсавета і адзін з лідэраў Аб'яднанай дэмакратычнай партыі Беларусі, — не можа забяспечыць выкананне тых рашэнняў, якія прымаюцца на сесіях. Пытанні, што выносяцца на разгляд сесіі, слаба падрыхтаваныя і другарадныя. Старшыня гарвыканкома Аляксандр Герасіменка не можа дамагчыся ад службаў гарвыканкома выканання гэтых рашэнняў. Фактычна гарвыканком ігнаруе дэпутацкі корпус і часам робіць захады, якія належаць кампетэнцыі толькі сесіі гарсавета.

Згодна з рэгламентам, пазачарговая сесія павінна быць склікана не пазней чым праз 10 дзён.

Аднак малаверагодна, што на ёй будзе прынята рашэнне, якое задаволіць ініцыятараў гэтага склікання. Аляксандр Герасіменка і яго намеснік Анатоль Гурыновіч наўрад ці добраахвотна пададуць у адстаўку, а сесіі наўрад ці ўдасца большасцю галасоў выказацца за адхіленне іх ад займаемых пасад. Ва ўсякім разе, цяперашнія падзеі толькі лішні раз падкрэсліваюць, у якім зацяжным крызісе апынуўся Мінскі гарсавет.

Алесь КНЯЗЮК, БелаПАН.

СТАЛІ ВУЗКІМІ ЗАХОДНІЯ ВАРОТЫ

БРЭСТ (**Ю. Фёдарава**). На дзяржаўнай граніцы над горадам «хмары ходзяць хмура».

Зрабіць выхадны на пагранпераходах катэгарычна запатрабаваў галоўны санітарны ўрач Брэста Васіль Ракаць. Трэба хоць на 2—3 дні заняцца дэзінфекцыяй тэрыторыі, суседняй з пагранпераходам «Варшаўскі мост». У сувязі з яе забруджваннем і надыходам цяпла ўзнікае эпідэміялагічная небяспека.

Гэта толькі адзін з трывожных сігналаў, што прагучалі на сумесным пасяджэнні прэзідыума і выканкома Брэсцкага гарсавета, на якім разглядалася становішча на граніцы.

Справа даходзіць да таго, што рэжуць агараджальную сетку і спрабуюць пралезці на тэрыторыю мытні, — заначалі кіраўнікі пагранатрада і мытні. Называліся прыкладныя сумы хабару для бесперашкоднага перасячэння граніцы — 50.000 рублёў.

Пагранічнікі Польшчы ў апошні час вярнулі назад каля 10 тысяч нашых турыстаў. Галоўная прычына — няправільнае афармленне запрашэнняў.

Як лічаць дэпутаты і кіраўнікі горада, урад Рэспублікі Беларусь пакінуў Брэст сам-насам з вострымі праблемамі граніцы. Трэба падкрэсліць і тое, што Закон аб абароне спажывецкага рынку Рэспублікі Беларусь зусім не дзейнічае на беларуска - польскай граніцы ў Брэсце.

Такім чынам, цяжкую і далёка не мясцовага значэння праблему абмяркоўвалі ўлады Брэста. І, як бачым, для яе вырашэння сродкаў і паўнамоцтваў у горада сапраўды не хапае.

БУДУЦЬ ТАВАРЫ З ГЕРМАНІІ

Германія прадаставіла дзяржаўныя гарантыі на фінансаванне здзелак з Беларуссю і Украінай.

Беларусь стане першай з краін СНД, у якую ў бліжэйшы час будуць паступаць тавары з Германіі па дзяржаўных гарантыях. Як паведаміў прадстаўнік міністэрства эканомікі ФРГ, такое рашэнне было прынята камітэтам па экспартных гарантыях пры бонскім кабінеце. Аналагічныя меры будуць пашыраны на пастаўкі медыкаментаў на Украіну.

Разам з тым дзяржаўныя гарантыі на экспарт у Расію па-ранейшаму не прадастаўляюцца.

Загінуў... За што?

23 лютага 1992 года на Чыжоўскіх могілках у Мінску адбыўся мітынг бацькоў, чые дзеці загінулі ў Афганістане. Адбылося апытанне ўсіх прысутных на прадмет, якімі былі труны з іх загінуўшымі дзецьмі. Каля шасцідзесяці працэнтаў апытаных адказалі, што труны былі з акенцамі. Дакладна вядома: такіх трунаў у Афганістане ніколі не было. Ці ў Саюзе целы загінуўшых хлопцаў перакладвалі ў новыя труны, ці...

Не вельмі хочацца развіваць гэту тэму — гэта «ці». Але попел вечнага болю стукае ў сэрцы падманутых бацькоў. І ў рэшце рэшт гэта жаданне такое зразумелае — ведаць праўду, як загінула ўласнае дзіця.

Усе афіцыяльныя інстанцыі, куды звяртаюцца бацькі, каб даведацца пра смерць сына, спасылаюцца на даўнасць часу, на афіцыяльных асоб, на іншыя інстанцыі. Замкнутае кола праваць удаецца далёка не кожнаму. Рэдка хто атрымлівае дакладны адказ.

Таму ці можна абвінавачваць бацькоў у занадта вялікай экспрэсіўнасці іх патрабаванняў? Смерць — святая рэч, і хоць бы яе трэба паважаць. Немагчыма вечна падманваць бацькоў. Іх, такіх няшчасных найбольш ад хлусні і падману, чым нават ад смерці дзіцяці, набярэцца не адзін дзесятак. Мы прапануем адну гісторыю самага сапраўднага здзеку над чалавечай смерцю.

Муж і жонка Арціховічы, настаўнікі са Слуцка, упэўнены, што праўды аб іх сыне, лейтэнанце Мікалаю, яны так і не дабіліся.

Мікалай па афіцыяльнай версіі Ташкенцкай ваеннай пракуратуры скончыў жыццё самагубствам пасля выхаду з Афганістана. Усё, што атрымалі Арціховічы пасля смерці сына — афіцэра, які паўгода быў у Афгане, — 23 інвалютныя рублі, незразумелыя лахманы, і цела сына на трэці дзень пасля яго гібелі.

На трэці дзень з'явіліся і адпаведныя дакументы. Следчы, які вёў справу М. Арціховіча, афіцыяльна заявіў, што ў апошняга была ашчадная кніжка на 600 рублёў.

Ашчадкніжкі бацькі не атрымалі.

Смерць Мікалая наступіла 13 лютага 1989 года. Праз год і два месяцы пасля смерці ташкенцкая амбулаторная комплексная судова-псіхіятрычна-псіхалагічная экспертыза дае заключэнне, што «на момант самагубства (Мікалай. — **Аўт.**) пакутаваў псіхічным захворваннем у форме рэактыўнага дэпрэсіўнага псіхозу з параноідным (непрытомным) сіндромам».

Быў, маўляў, псіхам і павесіўся ад уласнай псіхічнай неўраўнаважанасці.

Практычна перад самай смерцю на Мікалая Арціховіча была напісана службовая характарыстыка, у якой значылася: «Займаемай пасадзе адпавядае. Праявіў сябе са станоўчага боку».

У Афганістане служыў нармальна, у баявых умовах, а выйшаў з вайны — захацелася павесіцца.

Праўда, 7 сакавіка (пасля смерці) 1989 года камандзір палка дае ўжо зусім іншую карціну службы М. Арціховіча ў падраздзяленні: «Баяўся недастачы, не спраўляўся з работай».

Але гэта няхай будзе на сумленні камандзіра. Ёсць афіцыяльны адказ на запытанне бацькоў Мікалая аб тым, што ніводнай рэчы не значылася ў недастачы пасля звальнення яго з палка. І яшчэ: старшы лейтэнант М. Арціховіч нават не быў матэрыяльна адказнай асобай.

Але гэта яшчэ кветачкі. Ягадкі ў тым, што бацькам падсунулі здымак не іх сына і «ліпавае» судмедэкспертызнае заключэнне.

Труп сына быў у баваўнянай цяльняшцы з доўгімі рукавамі ў светла-блакітныя і белыя палосы. На здымку ж незнаёмы памёршы хлопец у майцы-безрукаўцы. У Мікалая рост 179 см, а ў заключэнні — 184 см, ну і гэтак далей.

Самае страшнае нават не тое, што ў Мінску слова ў слова перапісана ташкенцкае заключэнне, а што ўжо ў больш позніх сваіх прызнаннях па гэтай справе мінскі судмедэксперт Мядзведзеў пераконвае: «Ніякіх слядоў гвалтоўнай смерці на целе не выяўлена», хоць у гэтым жа дакуменце гаворыцца, што «ў вобласці патылічнага бугра маецца ўчастак кровазліцця ў скуры сінюшнага колеру і ўчастак шэра-карычневага колеру».

У падручніку паталагаанатоміі напісана, што такія «знакі» ўтвараюцца пасля ўдараў ззаду.

Цяпер, безумоўна, вельмі цяжка ўстанавіць сапраўдныя матывы смерці Мікалая. Але тое, што ў бацькоў узнікае шмат законных пытанняў, на якія не дае адказаў афіцыяльнае заключэнне, — відавочна.

Натуральна, дрэнна рабіць паспешныя вывады і абагульненні, але і не рабіць ніякіх — здаецца, яшчэ горш.

Аляксандр КОКТЫШ.

БЕЗ ВІЗРВ БЕЛАРУСКАМУ ВОЙСКУ НЕ АБЫСЦІСЯ

У пастанове Вярхоўнага Савета рэспублікі ад 18 сакавіка 1992 года «Аб Узброеных Сілах Рэспублікі Беларусь» Савету Міністраў даручана з 20 сакавіка гэтага года пачаць фарміраванне нацыянальнай арміі, якая можа атрымаць назву Беларускага Войска.

Зусім лагічна, што ўзброеныя сілы рэспублікі будуць складвацца з сухапутных войск, ваенна - паветраных сіл, войск проціпаветранай абароны, спецыяльных войск, ваенных навучальных устаноў...

Падрыхтоўку малодшага афіцэрскага саставу для рэспублікі ў асноўным мяркуецца ажыццявіць на базе двух дыслацыруемых у Беларусі вышэйшых ваенных вучылішчаў. Камандны састаў для сухапутных войск, а таксама афіцэрскія кадры для работы з асабовым саставам — ваенных псіхолагаў і педагогаў, сацыёлагаў і юрыстаў — мяркуецца рыхтаваць на базе мадэрнізаванага Мінскага вышэйшага ваеннага агульнавайсковага педагагічнага вучылішча. Задача ж падрыхтоўкі ваенных інжынераў для войск проціпаветранай абароны, у прыватнасці, а таксама для іншых відаў і родаў Беларускага Войска будзе рэалізоўвацца ў сценах вядомага не толькі ў рэспубліцы, але і далёка за яе межамі Мінскага вышэйшага інжынернага зенітнага ракетнага вучылішча проціпаветранай абароны, якое ў ходзе рэарганізацыі можа быць пераўтворана ў вышэйшае інжынернае вучылішча або ваенна - інжынерную акадэмію Рэспублікі Беларусь.

За амаль 40-гадовы перыяд у МВІЗРВ было падрыхтавана каля 13 тысяч ваенных інжынераў, 316 з ліку якіх былі ўдастоены залатога медаля «За выдатнае заканчэнне ваеннага ВНУ», у навукова - педагагічных падраздзяленнях атрымалі пуцёўку ў навуку звыш 400 кандыдатаў навук, 25 выпускнікоў вучылішча ўдастоены высокага звання доктара навук, 18 нашых выхаванцаў сталі лаўрэатамі Дзяржаўных прэмій.

Цяперашняму пакаленню курсантаў створаны ўсе неабходныя ўмовы для вучобы ў адпаведнасці з сучаснымі патрабаваннямі па падрыхтоўцы афіцэрскага саставу. Перш за ўсё гэта добрая навукова - матэрыяльная база, абсталяваныя сродкамі тэхнічнага навучання аўдыторыі і класы, лабараторыі і кабінеты, аснашчаныя навейшымі радыётэхнічнымі і радыёэлектроннымі прыстасаваннямі, прыборамі аўтаматыкі і вылічальнай тэхнікі.

Многія юнакі, якія з дзяцінства марылі стаць прафесіянальнымі ваеннымі афіцэрамі ўзброеных сіл, цяпер на раздарожжы, перад імі стаіць пытанне: куды пайсці вучыцца, у якое ваеннае вучылішча падаць заяву? Іх можна зразумець, пераважная ж большасць з іх хацелі б служыць афіцэрам у родных краях, абараняць сваю Айчыну.

У сувязі з гэтым зусім лагічныя планы мадэрнізацыі МВІЗРВ ППА ва ўстанову па падрыхтоўцы ваенных інжынераў не толькі для проціпаветранай абароны, а таксама для іншых відаў і родаў войск, у першую чаргу для Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь.

11 красавіка з 11.00 у вучылішчы будзе праводзіцца «дзень адкрытых дзвярэй». Праезд да нас ад станцыі метро «Усход» аўтобусамі №№ 269, 15 да прыпынку «9 км Маскоўскай шашы», даведкі па тэлефоне 69-42-36.

Запрашаем будучых абітурыентаў, усіх зацікаўленых асоб, прадстаўнікоў прэсы (будзе арганізавана прэс - канферэнцыя) азнаёміцца з навукова - матэрыяльнай базай вучылішча, сустрэцца з курсантамі і прафесарска - выкладчыцкім саставам, увачавідкі пераканацца, чаго дасягнуў наш калектыў, якому ўжо ў бліжэйшым будучым трэба будзе вырашаць яшчэ больш адказныя задачы па падрыхтоўцы афіцэрскіх кадраў.

Аляксандр КУЛЕШ, кандыдат гістарычных навук, падпалкоўнік.

ПІНСК—ГОРАД ОПЕРНЫ

Пяты год запар пінчане запрашаюцца на оперныя прэм'еры. Спектаклі ставяць дзве оперныя дзіцячыя студыі — пры гарадской музычнай школе і сярэдняй школе № 5. Сёлета сваю новую работу — оперу-казку Л. Лагіна «Стары Хатабыч» паказалі артысты з пятай школы. Вясёлы музычны спектакль паставілі Марына Войтава і Аляксандр Лукашэнка. Дэкарацыі і касцюмы зроблены рукамі дзяцей і іх бацькоў.

Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь

АБ РОЗНІЧНЫХ ЦЭНАХ НА АСОБНЫЯ ПРАДУКТОВЫЯ ТАВАРЫ

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Захаваць да асобнага рашэння ўрада Рэспублікі Беларусь устаноўленыя дзяржаўныя розничныя цэны на хлеб, хлебабулачныя вырабы, малако, малакапрадукты, мяса і мясапрадукты, а таксама гандлёвыя скідкі з цэн на прадуктовыя тавары, што рэалізуюцца насельніцтву па дзяржаўных фіксаваных цэнах.

Міністэрству фінансаў, аблвыканкомам і Мінскаму гарвыканкому забяспечыць датацыю на ўказаныя прадуктовыя тавары.

2. Дзяржэканомплану прадоўжыць тэрмін дзеяння прэйскурантаў дзяржаўных розничных цэн на хлеб, хлебабулачныя вырабы, малако, малакапрадукты, мяса і мясапрадукты.

Старшыня Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь В. КЕБІЧ.

Кіраўнік спраў Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь М. КАЎКО.

СУСТРЭЧА МІНІСТРАЎ АБАРОНЫ ЗША І БЕЛАРУСІ

Напярэдадні першага пасяджэння міністраў абароны краін — членаў НАТО і дзяржаў Усходняй Еўропы і былога Саюза ССР у Брусэлі адбылася сустрэча выконваючага абавязкі міністра абароны Рэспублікі Беларусь П. Чауса і міністра абароны ЗША Р. Чэйні.

Міністра абароны ЗША асабліва цікавіла палітыка Беларусі адносна абавязацельстваў былога СССР па міжнародных дагаворах у галіне бяспекі, у прыватнасці па Дагавору аб скарачэнні стратэгічных наступальных узбраенняў і Дагавору аб звычайных узброеных сілах у Еўропе.

П. Чаус падкрэсліў, што Рэспубліка Беларусь нязменная ў сваёй палітыцы дасягнення бяз'ядзернага статуса. Зыходзячы з гэтага, кіраўніцтва Беларусі і вызначае свае адносіны да ядзернай зброі, якая знаходзіцца на яе тэрыторыі. Да 1 ліпеня 1992 года ў межах беларускіх граніц не застанецца тактычнай ядзернай зброі. У адносінах да стратэгічнай ядзернай зброі таксама была пацверджана ранейшая пазіцыя.

Р. Чэйні праінфармаваў беларускі бок аб скарачэнні ядзернай зброі ў ЗША, адзначыўшы, што, нягледзячы на паскарэнне тэмпаў такога скарачэння, гэты працэс даволі працяглы.

Значная частка гутаркі вышэйшых ваенных кіраўнікоў дзвюх дзяржаў была прысвечана праблемам ліквідацыі вынікаў чарнобыльскай катастрофы.

У заключэнне субяседнікі выказалі надзею на развіццё сувязей Беларусі і ЗША ва ўсіх галінах, уключаючы ваенную.

ДА ВЕДАМА НАРОДНЫХ ДЭПУТАТАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Дзевятая сесія Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь прадоўжыць сваю работу 7 красавіка 1992 года ў 9 гадзін 30 хвілін у зале пасяджэнняў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь у Доме ўрада.

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

Ёсць ў доме халадзільнік

Каб забяспечыць нармальную работу халадзільніка, трэба рэгулярна (раз у двa-тры тыдні) размарожваць і мыць яго. Ручку тэрмометра пастаўце на нулявую пазіцыю. Дастаньце штэпсель з разеткі. Выдаліце з халадзільніка ўсе прадукты.

Калі халадзільнік у час не размарожваць, то тоўсты слой снегу, што збіраецца на маразільнай камеры, замаруджвае працэс замарожвання, парушае тэмпературны рэжым. Халадзільнік пачынае дрэнна працаваць.

Размарожваючы халадзільнік, пастаўце пад маразільную камеру спецыяльную ваннaчку, куды будзе сцякаць вада.

Нельга саскрабаць снег са сценак маразільнай камеры нажом і іншымі вострымі прадметамі.

Калі снег поўнасцю растане, дастаньце ваннaчку, вытрыце маразільную камеру насуха льняным ручніком.

Алюмініевыя часткі халадзільніка мыюць толькі цёплай вадой, затым выціраюць.

209

НАВОДЗІМ ЧЫСЦІНЮ

Каб посуд быў чысты

Мыць і чысціць кухонны посуд і іншыя кухонныя рэчы даводзіцца штодзённа і па некалькі разоў на дзень. Работа гэтая не вельмі лёгкая, але зусім неабходная. Для таго каб аблегчыць яе, у першую чаргу неабходна рацыянальна размясціць кухоннае абсталяванне. Вельмі зручна, калі над мыйкай падвешана шафа-сушылка (або металічная сушылка). Справа (або злева) ад мыйкі можна размясціць невялікую паліцу са спецыяльнымі мыйнымі сродкамі, шчоткамі і мачалкамі.

Многія гаспадыні пераважна мыюць посуд старой капронавай панчохай (старанна вымытай). У панчоху можна пакласці невялікі кавалачак мыла «Дэльфін», «Гаспадыня» або «Баннае». Такой мачалкай зручна мыць не толькі посуд, але і ракавіну, і газавую пліту, і панэлі (абліцаваныя пліткай або пафарбаваныя).

Побач з сушылкай павінны вісець тры ручнікі: для посуду, для відэльцаў, лыжак, нажоў і абавязкова для рук.

Пад мыйкай можна паставіць вядро для харчовых адкідаў (зручней за ўсё з педаллю).

Час ад часу, прыкладна раз у месяц, рэкамендуецца наладжваць «лазню» каструлям, патэльням, казанам і г. д. Гэта нескладаная, але вельмі эфектыўная працэдура. Бак, тазік, вядро або вялікую каструлю запаўняюць напалавіну вадой і ставяць на агонь. У ваду дадаюць папярэдне буйна нацёртае мыла, кальцыніраваную соду, сілікатны клей і «Персоль». На вядро вады расходуецца прыкладна кавалак гаспадарчага мыла, 500 г сілікатнага клею і пакет «Персолі». Ні ў якім разе не дабаўляць мыйны парашок. Калі ўсё растворыцца, у гэтую сумесь апускаюць спачатку эмаліраваныя каструлі, накрыўкі, міскі, конаўкі, а затым — казаны, патэльні і іншае, апрача алюмініевай пасуды, якая «баіцца» соды. Кіпяцяць 10—15 мінут, дастаюць асцярожна (каб не абварыцца) па аднаму прадмету і старанна прамываюць спачатку цёплай, затым халоднай вадой.

Не збірайце брудны посуд, мыйце яго адразу ж пасля выкарыстання. Ужо праз 2—3 гадзіны рэшткі ежы высыхаюць, а посуд даводзіцца чысціць і скрабці, на што патрэбна значна больш працы і часу.

З-за гэтага яна хутчэй зношваецца, страчвае прывабнасць. Ад чысціні посуду і кухонных рэчаў залежыць не толькі іх знешні выгляд, але і здароўе ўсіх членаў сям'і. Брудны посуд — крыніца інфекцыі.

210

Рэшткі ежы з талерак зграбіце лыжкай у таз, засланы паперай. Паперу згарніце і выкіньце з рэшткамі ў вядро для смецця.

Брудныя, тлустыя талеркі не кладзіце адна на адну, так яны забруджваюцца яшчэ больш. Мыйце іх па адной пад струменем гарачай вады шчоткай, кавалкам палатна або капрону, прымяняючы спецыяльны сродак. Пасля гэтага памыйце цёплай, а затым халоднай вадой.

Газавая пліта і калонка

Асноўнае правіла: не дапускайце да газавай пліты дзяцей і асоб, якія не ўмеюць ёю карыстацца.

Дзяцей старэйшага ўзросту неабходна падрабязна праінструктаваць перш чым дазволіць ім карыстацца газавай плітой.

Некаторыя гаспадыні, жадаючы скараціць час прыгатавання яды, ставяць каструлю на моцны агонь. У гэтым выпадку адбываецца няпоўнае згаранне газу, што прыводзіць да атручэння паветра шкоднымі рэчывамі. Няпоўнае згаранне газу можа таксама стаць прычынай пажару або выбуху.

Калі агонь вельмі моцны, ежа «выбягае» з каструлі, закупорваючы гарэлкі. Яны пачынаюць дыміць, забруджваючы посуд, атручваючы паветра. Таму адразу ж, як толькі ў вас нешта «выбегла», пратрыце гарэлку сухой анучкай або шчоткай.

Нельга ставіць посуд з шырокім дном на гарэлку без спецыяльнай рашоткі або рассякацеля агню: гэта прывядзе да няпоўнага згарання газу.

Калі агонь вельмі слабы, гарэлкі аплаўляюцца і выходзяць са строю.

У час прыгатавання ежы полымя павінна быць вышэй гарэлак. Трэба абавязкова

211

праветрываць кухню, трымаючы адчыненымі акно або фортку. І пасля выключэння газу трэба добра праветрыць кухню, а лепш — усю кватэру. Перш чым карыстацца духоўкай, праветрыце яе хвілін 5—7.

Ці ўмееце вы прасаваць?

Прасаваць трэба толькі зусім чыстыя рэчы, таму што пасля прасавання любая пляма становіцца больш яркай.

Не перасушвайце бялізну: вільготныя рэчы лягчэй прасуюцца. Калі бялізна перасохла, папырскайце яе вадой або пратрыце кавалкам чыстага льнянога ручніка, змочанага цёплай вадой і адціснутага (такім чынам бялізна ўвільгатняецца раўнамерна: цёплую ваду яна ўсмоктвае хутчэй, чым халодную).

Чым больш тонкая тканіна, тым таўсцейшай павінна быць падсцілка для прасавання.

Для прасавання сінтэтычнай тканіны ўстанавіце ўказальнік тэрмарэгулятара супраць адзнакі «шоўк».

Баваўняную і льняную бялізну прасуюць з правага боку гарачым прасам. Вышытую бялізну прасуюць з левага боку, каб узор быў больш рэльефны.

Падкоўдранік, прасціны, абрусы лягчэй прасаваць, калі скласці іх па шырыні ўдвая і прасаваць спачатку вонкавы бок, затым — унутраны.

Каб на вонкавым баку сукенкі не выдзяляліся лініі швоў, сукенку трэба прасаваць на спецыяльнай дошцы, захоўваючы наступны парадак: спачатку — швы, ніз, затым — вытачкі і толькі пасля гэтага — усю сукенку. Адпрасаваўшы, вывернiце рэч на вонкавы бок і яшчэ раз папрасуйце пакамечаныя месцы.

Шарсцяныя сукенкі з рэльефным малюнкам прасуюць на мяккай коўдры праз вільготную анучку, злёгку націскаючы прасам.

Калі неабходна прапрасаваць шарсцяную сукенку з вонкавага боку, вільготная анучка, праз якую вы збіраецеся прасаваць, таксама павінна быць шарсцяной.

Раскляшоную спадніцу прасуйце па падоўжнай ніці.

212

«БЕЛНІКА» ЛЕЧЫЦЬ БЕЗ МЕДЫКАМЕНТАЎ

Група беларускіх урачоў асвоіла і паспяхова выкарыстоўвае новы арыгінальны метад дыягностыкі захворванняў і безмедыкаментознага лячэння.

Спачатку вытрымка з пісьма

«Я пенсіянер, але працую. У мяне хворае сэрца, пастаянна быў павышаны крывяны ціск. Але больш за ўсё пакутаваў з-за хваробы ног. Шмат дзе лячыўся, нават на Урал ездзіў. Дарэмна. І вось мне знаёмыя параілі звярнуцца ў СП «Свенас». І ведаеце што? Папіў я іх ваду і вылечыўся. Перастаў прымаць лекі ад усіх сваіх хвароб. Хаджу нармальна, працую.

РУДЗІК Віктар Фёдаравіч. г. Мінск».

Такіх пісьмаў шмат. Можна б было яшчэ працытаваць не адзін дзесятак лістоў удзячных пацыентаў, якім дапамаглі медыкі «Белнікі». Але мы лепш больш падрабязна раскажам пра саму «Белніку».

Спачатку пра метад лячэння, «жывую ваду», дзякуючы якой адступаюць розныя хваробы. Яе правільная і поўная назва — біялагічна актыўная вадкасць. Вядома, яна стала такой у выніку эксперыментальнай дзейнасці заходнегерманскага доктара Р. Фолля. За гэта вынаходства, па словах аднаго са стваральнікаў «Белнікі» В. Нікалаева, папа рымскі ўзнагародзіў Р. Фолля залатым медалём.

Гэты метад даволі хутка атрымаў распаўсюджанне ў свеце, пераважна ў заходніх краінах. Дайшоў ён і да нас, але ў выніку намаганняў пэўнай групы «свяцілаў» Міністэрства аховы здароўя СССР быў забаронены, прызнаны неперспектыўным для простых смертных. Што датычыць эліты, то біялагічна актыўнай вадкасцю лячылі наведвальнікаў так званай «Крамлёўкі» — спецыяльнай бальніцы, дзе лячылася выбранае кола людзей дзяржавы рабочых і сялян. Іх у нас чамусьці яшчэ называлі «белымі» людзьмі.

У 1989 годзе пад націскам перабудовы метад «адкрылі». У Сімферопалі пад кіраўніцтвам доктара Сарчука ўрачы-энтузіясты арганізавалі сумеснае савецка-аўстрыйска-амерыканскае прадпрыемства «Свенас» і пачалі лячыць людзей гэтай вадкасцю. Чуткі пра яе гаючыя ўласцівасці неўзабаве дасягнулі беларускай зямлі. Нехта з нашых землякоў лячыўся ў Сімферопалі, і не без поспеху, аб чым стала вядома сваякам, суседзям, знаёмым.

Па гэтым ланцужку дайшла навіна да мінскага ўрача В. Нікалаева. Ён тады працаваў тэрапеўтам у гарадской паліклініцы. Пачынаў санітарам рэанімацыі, потым скончыў медыцынскі інстытут, паспытаў хлеба ўчастковага ўрача. На гэтай пасадзе добра знутры пазнаў нашу «бясплатную» сістэму аховы здароўя, якая ў асноўным накіравана на вал, ахоп, а не на лячэнне канкрэтнага хворага ад канкрэтнай хваробы.

Таму Нікалаеў і яшчэ некалькі медыкаў вельмі зацікавіліся працай доктара Сарчука ў Сімферопалі. Разам напісалі туды пісьмо, атрымалі запрашэнне, вытрымалі конкурс, прайшлі курс навучання і 17 сакавіка 1990 года адкрылі ўласную практыку ў Мінску. Дакладней, аддзяленне «Свенаса». На самастойнае прадпрыемства не хапала вопыту, абсталявання, прэпаратаў, памяшкання, сродкаў.

Аднак справы ў Нікалаева і яго калег пайшлі, бо да іх пачалі звяртацца людзі. За два гады яны абслужылі больш за сем тысяч пацыентаў. Філіял мінскага аддзялення адкрыўся ў Брэсце, хутка біялагічна актыўнай вадкасцю пачнуць лячыць у Віцебску, Оршы, Магілёве, Слоніме. Але яны ўжо будуць працаваць як прадстаўніцтвы «Белнікі». Так цяпер называецца рэарганізаванае ў студзені гэтага года ў Беларускае навукова-даследчае таварыства мінскае аддзяленне «Свенаса».

— Мы мяркуем у будучым па ўсёй рэспубліцы адкрыць сетку філіялаў «Белнікі». У тэхнічным плане для гэтага асаблівых перашкод няма. Самае цяжкае для нас — падрыхтаваць адпаведную колькасць высокакваліфікаваных спецыялістаў-медыкаў. А ў перспектыве мы зможам нават выязджаць у вёскі, бо наша дыягнастычная апаратура кампактная і дазваляе працаваць у звычайных памяшканнях,— гаворыць Віктар Вячаслававіч.

Але не падумайце, што Нікалаеў і яго аднадумцы, партнёры па «Белніцы», у пагоні за «доўгім» рублём гатовы, груба кажучы, заліць сваёй вадкасцю ўсю Беларусь. «Белніка» не гоніцца, як у свой час гналіся за грашамі першыя медыцынскія кааператывы, але і ад заробкаў не адмаўляецца. Яны ў параўнанні са шматтысячнымі ганарарамі розных экстрасенсаў, магаў і чараўнікоў невялікія. Каб сарваць вялікі куш, трэба праводзіць масавыя сеансы, а ўрачы «Белнікі» лечаць індывідуальна. Кожны за змену прымае 6-7 пацыентаў, якія плацяць за дыягностыку і лячэнне па сённяшніх мерках не такія ўжо вялікія грошы — 400 рублёў.

Дык што лечыць «Белніка»? Многія і розныя хваробы, нават цяжкія, як, напрыклад, захворванні крыві. Адну дзяўчыну год назад бацькі ўнеслі ў іх кабінет на руках. Праз пяць сеансаў яе стан значна палепшыўся. Яна ўжо адчувае сябе больш-менш добра. Другая дзяўчынка з аналагічным захворваннем настолькі лепш стала сябе адчуваць, што ўрачы мінскай бальніцы не паверылі, зрабілі аналіз. Ён пацвердзіў факт вылячэння. Урачы вынікі аналізу палічылі памылковымі і зрабілі яго паўторна. І пераканаліся — хвароба сапраўды адступіла.

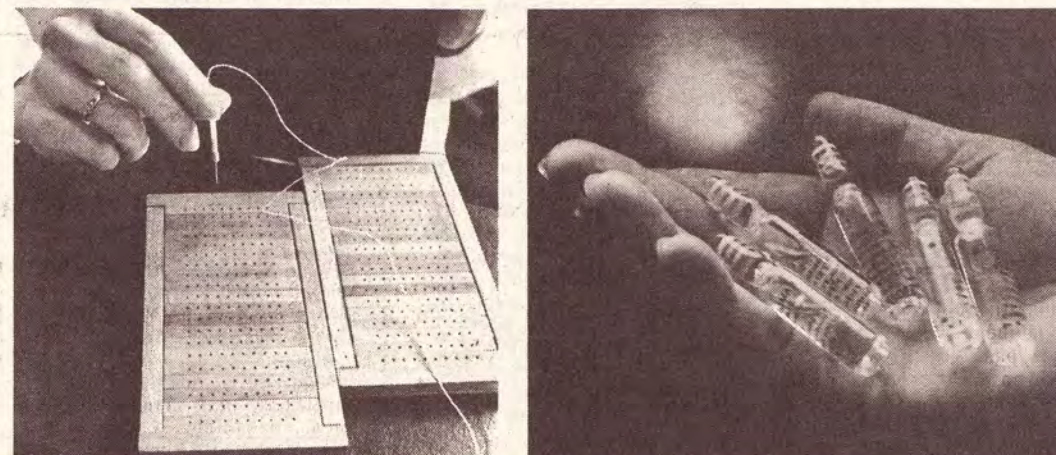
А яшчэ быў выпадак... Не! Досыць. Як не працытаваць усе пісьмы, так і не пераказаць усе цікавыя выпадкі з медыцынскай практыкі «Белнікі». Дададзім, што яна лечыць хваробы нырак, печані, страўніка і дванаццаціперснай кішкі, рэўматоідных артрытаў, піеланефрытаў, інфекцыйных гепатытаў. Медыкі таксама дапамогуць вывесці з арганізма шкодныя таксічныя рэчывы (па народнаму — шлакі), радыенукліды, вызначаць, які ўплыў — станоўчы ці адмоўны аказваюць на вас упрыгажэнні з золата, серабра, плаціны, іх сплаваў, іншых металаў, тая ці іншая касметыка, вопратка з сінтэтыкі.

Замест медыкаментаў пацыент прымае, як мы ўжо казалі, біялагічна актыўную вадкасць. Гэта звычайная вада — дыстыляваная ці кіпячоная, якая пазбаўлена ранейшай памяці. На яе па спецыяльнай тэхналогіі, як на магнітную стужку, запісваюць спектральна-хвалевую інфармацыю аб хваробе пацыента. Ён прымае гэтую індывідуальна заряджаную вадкасць па 30 мл. раз у тры дні. Курс лячэння — 10 прыёмаў. Асабліва добра падаюцца лячэнню дзеці, арганізм якіх пакуль не перагружаны шлакамі, дрэнным уплывам былых хвароб і асяроддзя.

На развітанне доктар Нікалаеў даў каштоўную параду: «Пазбягайце піць ваду з-пад крана, ужывайце яе толькі кіпячонай. Бо на шляху ў вашу кватэру вада нясе з сабой памяць аб сутыкненнях з усімі шкоднымі рэчывамі, якія небяспечныя для чалавека».

Тым, каго зацікавіў гэты метад лячэння, просім рэдакцыю не турбаваць, **а званіць у «Белніку» па мінскім тэлефоне: 58-88-14.**

Леанід ЛАХМАНЕНКА.

НА ЗДЫМКАХ: так выглядае лячэбна-дыягнастычная касета; вялікія магчымасці мае гэты энергаінфармацыйны прэпарат «Векрома»; дослед праводзіць доктар В. НІКАЛАЕЎ; медсястра Л. ГЛАДКАЯ.

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

МАЛДОВА: ПОГЛЯД З КІШЫНЁВА

Як мы ўжо ведаем, канфлікт у Малдове ўступіў у новую небяспечную фазу. Увядзенне надзвычайнага становішча яшчэ больш абвастрыла адносіны паміж абодвума бакамі.

Напярэдадні ўрад Малдовы распаўсюдзіў зварот да жыхароў левабярэжных прыднястроўскіх раёнаў. У ім адзначаецца, што ў апошнія дні пачаліся небывалыя дагэтуль па сваіх маштабах атакі на законныя структуры ўлады, тэрор у адносінах да цывільнага насельніцтва, бандыцкія дыверсіі. 14 сакавіка былі ўзарваны масты праз Днестр. Расце колькасць ахвяр.

Таму ўрад звярнуўся да насельніцтва левабярэжных раёнаў з заклікам падтрымаць законныя структуры ўлады, прымусіць бандыцкія фарміраванні скласці зброю, а наёмнікаў — пакінуць межы рэспублікі.

А вось некаторыя вытрымкі з матэрыялаў прэс-бюро МУС Малдовы аб падзеях 14 і 15 сакавіка.

14 сакавіка ў 01.00 баевікі ў сяле Камніца атакавалі аўтамашыну Дубасарскага райаддзела паліцыі. У выніку абстрэлу вадзіцель паліцэйскай машыны быў забіты, некалькі паліцэйскіх паранены.

15 сакавіка ў 0.30 каля сяла Камніцы адбыўся сапраўдны бой паміж гвардзейцамі і паліцэйскімі. Гвардзейцы выкарыстоўвалі супрацьградавыя ракеты, мінамёты і гранаты.

14 сакавіка вечарам 600 чалавек, сярод якіх было шмат узброеных гвардзейцаў і казакоў-наёмнікаў, пад кіраўніцтвам вядомай Галіны Андрэевай, лідэра стачачнага камітэта жанчын Цірaспаля, атакавалі воінскую часць 14-й арміі СНД. Пасля масіраванага псіхалагічнага націску, пагроз з дапамогай цяжкіх грузавікоў пратаранілі ахоўную агароджу і авалодалі вялікай колькасцю зброі і боепрыпасаў. Сярод захопленага: 1.321 аўтамат Калашнікава і паўтара мільёна патронаў да іх, 255 пісталетаў Макарава і ТТ, 1.300 гранат Ф-1 і РГД-5, 15 гранатамётаў РПГ-7 з боекамплектам, 30 пераносных зенітна-ракетных комплексаў «Зямля — паветра». Уся гэтая зброя была вывезена ў невядомым напрамку.

У той жа дзень гвардзейцы і казакі, якія кантралююць стратэгічна важную аўтамагістраль Цірaспаль — Рыбніцы, на скрыжаванні дарог ля сяла Рогі адкрылі агонь па групе паліцэйскіх з 15 чалавек.

Атакуючыя загадзя падрыхтаваліся: выкапалі траншэі, зрабілі доты і г. д.

У момант бою з Рыбніцы падышоў рэйсавы аўтобус, які быў абстраляны кулямётнымі чэргамі адной з бронемашын гвардзейцаў. Напужаныя пасажыры з белымі хусцінкамі ў руках разбегліся хто куды, пакідаўшы чамаданы, сумкі, асабістыя рэчы. У аўтобусе з турэцкімі нумарнымі знакамі — АНН — знайшлі мёртвую дзяўчыну, прыкладна 20-гадовага ўзросту. Цяжка параненую жанчыну даставілі ў бальніцу.

Гэта падзеі ўсяго двух сутак з вельмі, на жаль, сумнай храналогіі падзей у Малдове сутычак з прымяненнем зброі.

На думку пракурора Рэспублікі Малдовы Думітру Паставана, гвардзейцы ідуць на злачынствы па надуманых матывах, часцей за ўсё — наогул без прычын. У рады «гвардыі» залічаны ўсе жадаючыя, сярод якіх шмат антысацыяльных элементаў, раней судзімых. Нападаюць яны на ўсіх без усялякага разбору, на вачах забіваюць невінаватых людзей, у тым ліку і з суседняй незалежнай Украіны. За свае дзеянні гвардзейцы ніякай адказнасці не нясуць, яны выйшлі з-пад усялякага кантролю і нікому не падпарадкоўваюцца. Пагражаюць усім, нават рэгулярнай арміі. Гагаузскія баевікі рабуюць прыезджых пад выглядам абароны рынку.

Усё гэта дазваляе меркаваць, сцвярджае пракурор, што гэтыя ўзброеныя атрады маюць прыкметы сталай злачыннай арганізацыі.

Леанід ТУГАРЫН.

ПРЫДНЯСТРОЎЕ: ПОГЛЯД З ЛЕВАБЯРЭЖЖА

Паслухаем дэпутатаў Вярхоўнага Савета Прыднястроўскай Малдаўскай Рэспублікі, якія нядаўна наведалі Мінск.

Мікалай АСТАПЕНКА, старшыня Слабадзейскага райвыканкома: Да самастойнасці мы прыйшлі дэмакратычным шляхам — у ходзе трох рэферэндумаў. 90 працэнтаў прыднястроўцаў без ваганняў прагаласавалі за незалежнасць. І не верце, калі чуеце, што гэта, маўляў, «рускія там каламуцяць ваду», таму што яны складаюць толькі 26 працэнтаў насельніцтва. Для параўнання: 39 працэнтаў — малдаване і 29 — украінцы.

Прыднястроўская Рэспубліка зараз цалкам самастойная ў прамым сэнсе: існуюць неабходныя структуры кіравання, сфарміраваны свой бюджэт, гвардзейскі батальён.

З суседняй Малдовай, як і з іншымі рэспублікамі былога СССР, нас звязваюць толькі эканамічныя і культурныя сувязі.

Само па сабе тут напрошваецца пытанне: ці зможам мы існаваць самастойна? Эканамічны патэнцыял рэспублікі дае на гэты конт станоўчы адказ. Калі браць разам Малдову і Прыднястроўе, то ў нас выпрабляецца 40 працэнтаў прамысловай і 35 працэнтаў сельскагаспадарчай прадукцыі.

Але зусім не ў гэтым прычына, каб аддзяліцца і жыць лепей. Справа ў тым, што ў кіруючых колах Малдовы ўсё мацнее тэндэнцыя да аб'яднання з Румыніяй. Татальная румынізацыя ахапіла сферы адукацыі, культуры, кіравання... Колькі добрых арганізатараў мусілі развітацца са сваімі пасадамі толькі таму, што не паспелі дасягнуць вышынь у авалоданні малдаўскай мовай!

Народны фронт Малдовы ўжо не ўтойвае, што аб'яднанне з Румыніяй — справа толькі часу, і яго лідэр Мірча Друк хоць і пазбавіўся крэсла прэм'ер-міністра, але толькі ўзмацніў свае намаганні ў гэтым накірунку.

Дык што нам заставалася рабіць? Вось і прагаласавала большасць насельніцтва Прыднястроўя за сваю дзяржаўнасць, каб застацца разам з рэспублікамі былога СССР.

Уладзімір ЯРОНКА, намеснік старшыні гарвыканкома г. Рыбніцы: Калі пачытаць малдаўскую прэсу, дык мы — правакатары, падпальшчыкі міжнацыянальнай варожасці. У якіх толькі смяротных грахах не абвінавачваецца гвардзейскі батальён «Днестр»! Але ж мы яго мусілі стварыць менавіта для самаабароны.

І ў час вядомага канфлікту ў Дубасарах гвардзейцы таксама толькі адказалі на напад. Тыя нашы хлопцы, што зараз апынуліся за кішынёўскімі кратамі і якім пагражае пакаранне па дзікаму артыкулу «здрада Радзіме», на самай справе толькі абаранілі ад куль і здзекаў сваіх маці, жонак і дзяцей.

Паверце, мы ўсёй душой за тое, каб вырашаць супярэчнасці цывілізавана, шляхам перамоў.

Мікалай ШАСТАКОЎ, дэпутат Вярхоўнага Савета Прыднястроўскай Малдаўскай Рэспублікі: Мы прыязджаем у Мінск ужо трэці раз. І кожны раз вяртаемся ў добрым настроі, бо адчуваем: мы не застаёмся сам-насам са сваімі праблемамі.

А цяпер мы наладжваем усё мацнейшыя сувязі ў эканоміцы, іншых сферах. Імпануе ваша памяркоўнасць, надзейнасць, добразычлівасць. Трохі зайздросцім таму, як тактоўна, спакойна, разумна вырашаюцца ў рэспубліцы, дзе таксама жыве нямала і рускіх, і прадстаўнікоў іншых нацыянальнасцей, пытанні міжэтнічных адносін.

Н. С. (жанчына, якая прасіла — мусіць, здагадваецеся чаму — не называць яе прозвішча): У час канфлікту ў Дубасарах быў арыштаваны мой муж. У мяне на руках — двое маленькіх дзяцей, якія могуць зараз застацца без бацькі.

Сэрца крывёй абліваецца, калі даходзяць звесткі, як абыходзяцца з вязнямі ў кішынёўскай турме... Я ўжо не кажу пра тое, што не прымаюцца перадачы, не дапускаюцца адвакаты. Ужо цяпер, да суда, арыштаваных там публічна ганьбяць як «купку бандытаў». Зусім як у сталінскія часы...

Няўжо не зразумеюць палітыкі, якімі б прыгожымі лозунгамі яны ні прыкрываліся, што ўся гэтая кроў, усе нашы слёзы — на іх сумленні?

Людміла ДРАЗДОВА.

Сёння патрэбны рашучыя дзеянні па спыненню вострага процістаяння на Днястры, бо ўгаворамі канфліктуючых ужо не памірыць. Што, дарэчы, добра бачна па выказваннях прадстаўнікоў абодвух бакоў, якія вы маеце магчымасць прачытаць у нашай газеце. Таму, здаецца, варта было б без прамаруджвання звярнуцца да ААН з прапановай стаць пасрэднікам у спыненні вайны, якая пагражае набыць міжнародны характар.

Парады аўтааматарам

Аўтатурысты, якія начуюць у халоднае надвор'е ў аўтамабілі ці палатцы, могуць абагрэцца пры дапамозе каністры з гарачай вадой. Запасу цяпла хапае на падагрэў паветра на працягу ўсёй ночы.

***

Няправільна эксплуатуемы аўтамабільны акумулятар сульфаціруецца і заўчасна выходзіць са строю. Гэты недахоп можна пераадолець, калі прамыць акумулятар водна-аміячным растворам трылону Б. Для гэтага з акумулятара зліваюць электраліт, прамываюць дыстыляванай вадой і на адну гадзіну запаўняюць яго 5- працэнтным водным растворам аміяку з дабаўленнем 2 працэнтаў трылону Б. Затым раствор зліваюць, а акумулятар некалькі разоў прамываюць дыстыляванай вадой. Пры моцнай сульфатацыі прамыванне паўтараюць. Пасля гэтага заліваюць электраліт і заражаюць акумулятар.

***

Вада, якая практычна блізкая па сваіх уласцівасцях дыстыляванай, можа быць атрымана з ледзяной «рубашкі», якая намярзае ў дамашнім халадзільніку. Гэта вада прыгодная для заліўкі аўтамабільных акумулятараў.

***

У алюмініевых каністрах ножкамі служаць выштампаваныя бугаркі на днішчы. Пры эксплуатацыі бугаркі-ножкі сціраюцца аб асфальт, і каністра пачынае працякаць. Будзьце прадбачлівымі — прыклейце на бугаркі клеем «Момант» гумавыя пласціны. Каністра стане больш устойлівай і даўжэй застанецца цэлай.

***

Пробка пластыкавай каністры часта губляецца. Можна зрабіць у ёй адтуліну і, прапусціўшы праз яе лёску, расплавіць яе канец так, каб адтуліна поўнасцю запаялася. Другі канец лёскі прывязваецца да ручкі каністры.

***

Калі ў аўтамабілі пасля неаднаразовай пракачкі сістэма педаль тормаза застаецца «мяккай», а вадкасць не цячэ, то, напэўна, вінаватыя гумавыя манжэты ў тармазных цыліндрах. Іх працаздольнасць можна аднавіць. Для гэтага манжэты з роўнай чыстай рабочай паверхняй кладуць у раствор харчовай соды (1 чайная лыжка соды на 500 мл вады) і кіпяцяць 5 хвілін. Затым зліваюць раствор і наліваюць у посуд халодную ваду. Пасля ахаладжэння манжэты выціраюць насуха, змазваюць тармазной вадкасцю і надзяюць на поршні.

213

***

Адрэзак тоўстай гумавай трубкі, шчыльна надзеты на вентыль камеры, дае магчымасць напампоўваць яе помпай без уцечкі паветра паміж шлангам і вентылем.

Што рабіць, калі...

ТРЭБА ПАДЗЯЛІЦЬ ЦАГЛІНУ НА РОЎНЫЯ ЧАСТКІ

Звычайнымі інструментамі зрабіць гэта няпроста. Вядома, што яна нават у руках вопытнага муляра іншы раз разлятаецца на дробныя кавалачкі. Каб гэтага не адбылося, можна скарыстаць простае прыстасаванне. З яго дапамогай цагліна рэжацца, як масла. У аснове такога прыстасавання звычайная труба, выгнутая падковай. Ва ўнутраную яе частку ўстаўляецца стальное палатно ад слясарнай пілы. Яно ўмацоўваецца ў прапілах, зробленых у верхніх сагнутых канцах трубы-падковы. Паклаўшы цагліну на палатно, можна адным ударам малатка зрабіць роўны зрэз.

АДНОЙ АДВЁРТКАЙ ТРЭБА АДКРУЦІЦЬ І МАЛЕНЬКІ, І ВЯЛІКІ ШУРУПЫ

Неабходна затачыць джала адвёрткі па-новаму. Звычайна яно плоскае і падыходзіць або для буйных вінтоў, або для дробных. Калі зрабіць джала камбінаваным, затачыўшы яго з паўкруглымі падоўжнымі пазамі, крайнімі часткамі адвёрткі лёгка будзе закручваць буйныя шурупы, а сярэдняй — дробныя. У рабочай кромкі такой адвёрткі пераменная таўшчыня, а яе сячэнне нагадвае дваякаўвагнутую аптычную лінзу. Такой адвёрткай лёгка закруціць шуруп з любой шырынёй паза.

ШКЛО ЗАБРУДЗІЛАСЯ

Перш за ўсё яго трэба працерці ад пылу, затым змазаць якім-небудзь шклоачышчальнікам. Падыдзе і раствор мелу. Пасля таго як ён высахне, працерці шкло анучкай, якая не пакідае ворсу, а пад канец — скамечанай газетнай паперай.

Яшчэ адзін спосаб. Кавалак мешкавіны змочваюць растворам мелу і праціраюць ім шкло. Падсушыўшы, мел здымаюць чыстай анучкай.

Засохлую фарбу на шыбе лепш саскрэсці лязом. Свежую здымаюць са шкла тампонам, змочаным шкіпінарам. Асаблівы бляск шклу надае праціранне яго дэнатуратам.

214

ПАТРЭБНА НАДЗЕЙНАЯ ПРОБКА ДЛЯ ЦВІКА

Убіць яго ў сцяну не так проста. Спачатку ў ёй свідруюць адтуліну дрэллю ці цвёрдасплаўным прабойнікам, затым у атрыманую адтуліну ўстаўляюць драўляную ці пластмасавую пробку, а пасля ў пробку ўбіваюць цвік. Пробкі робяць з кавалачка дрэва ці пластыкавай ізаляцыі. Але можна выкарыстаць і звычайны канцылярскі сілікатны клей (вадкае шкло). У адтуліну пад пробку ў сцяне набіваецца марля, змочаная такім клеем. Затым устаўляецца шуруп або цвік. Калі клей высахне, атрымліваецца маналітная пробка з шурупам або цвіком.

ПАЦЯКЛО ВЯДРО

Не спяшайцеся яго выкідваць. Калі акуратна выразаць дно і закрыць яго металічнай сеткай, папярэдне замацаваўшы яе па краях вядра, атрымаецца цудоўная ёмістасць для караняплодаў. Пры зборы ўраджаю бульбы, буракоў, морквы такая ёмістасць дапаможа хутчэй ачысціць караняплоды ад глебы. Падсохшая зямля, дробная трава і каменьчыкі, прыліпшыя да караняплодаў, правальваюцца праз сетку, значыць, дадатковай ачысткі іх не патрабуецца.

Крыху аб прадуктах

АДБІВАЦЬ МЯСА ЛЕПШ на драўлянай дошцы, змочанай халоднай вадой, таму што сухое дрэва ўбірае мясны сок. Паніраваць трэба непасрэдна перад смажаннем.

СЫРОЕ МЯСА саліць перад самой цеплавой апрацоўкай, інакш соль выклічa выдзяленне мяснога соку і пагоршыць смак мяса. Азу, гуляш, бефстрoганаў лепш саліць у час тушэння.

КАЛІ ЯЛАВІЧЫНУ НАЦЕРЦІ парашком гарчыцы і праз некаторы час прамыць у халоднай вадзе, то пасля варкі яна будзе мякчэйшай і больш сакавітай.

КАБ ЦЫБУЛЯ ПРЫ СМАЖАННІ кольцамі была залацістага колеру і не падгарала, пасля наразання яе паніруюць у пшанічнай муцэ. Наразаць агародніну трэба па магчымасці аднолькавай таўшчыні і формы.

215

Стол сваімі рукамі

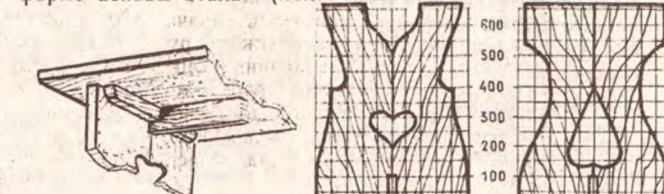
У наш час спадзявацца на тое, што хутка набудзеш мэблю ў магазіне, — справа марная. Аднак жа кожны гаспадар мае ў сваім хатнім «арсенале» пілу, рубанак, стамеску, іншы сталярны інструмент. Таму раім паспрабаваць свае сілы ў сталярнай справе і зрабіць сваімі рукамі вось такі арыгінальны абедзенны стол у вясковым стылі, чарцяжы якога змясціў венгерскі часопіс «Эзермештэр».

Асаблівасцю яго канструкцыі з'яўляюцца клінавыя злучэнні дэталей. Дзякуючы гэтаму зборка стала вядзецца без клею. А гэта, з аднаго боку, прыкметна спрашчае работу, а з другога, дае магчымасць заўсёды падцягнуць вузел, які злучае стальніцу з апорай, калі ён расхістаецца.

Матэрыялы, патрэбныя для вырабу такога стала: дошкі шырынёй не больш за 25 сантыметраў і брускі розных памераў. Точаных і гнутых дэталей няма. Усё плоскае, аднак, дзякуючы фігурнай форме асновы стала (хоць дошкі тут патрэбны таўшчынёй прыкладна 30 міліметраў), ён мае пластычны выгляд.

На чарцяжах паказаны аптымальныя размеры. Можна ўзяць і таўсцейшыя дошкі — стол будзе больш трывалым, а галоўнае — устойлівым.

НА ЧАРЦЯЖАХ: 1. Дэталі канструкцыі стала. 2. Вузел злучэння стальніцы і апоры. 3. Варыянты вырабу апор стала.

216

РОЗГАЛАС

ПАВЕДАМЛЯЕ АГЕНЦТВА РІД

ВІЦЕБСК. «Белвест» зрабіў сапраўды царскі падарунак 3-й гарадской бальніцы г. Віцебска, набыўшы для яе два фібрагастраскопы, якія каштуюць 17 тысяч доляраў. Абедзве мадэлі прызначаны для абследавання страўнікава-кішачнага тракту.

Падарунак гэты невыпадковы: 3-я гарадская бальніца і «Белвест» ужо даўно актыўна супрацоўнічаюць, заключыўшы своеасаблівы дагавор: абутнікі абследуюцца і лечацца ў 3-й гарадской, а бальніца, у сваю чаргу, атрымлівае дапамогу.

ЖЛОБІН. Споўнілася 10 гадоў з дня падпісання кантракта з фірмамі «Фест-Альпіне» (Аўстрыя) і «Даніэлі» (Італія) на будаўніцтва ў Жлобіне металургічнага завода.

Да сённяшняга дня ўзведзены і паспяхова дзейнічаюць здадзеныя «пад ключ» тры чаргі унікальнага ў тэхналагічных адносінах прадпрыемства. ЖМЗ з'яўляецца цяпер адным з нямногіх у Беларусі, чые вытворчыя паказчыкі практычна адпавядаюць планавым. Завод выпускае катаныя загатоўкі і металапракат, якія таксама ідуць на экспарт у 13 краін свету.

Супрацоўніцтва прадпрыемства з замежнымі партнёрамі працягваецца ў адпаведнасці з заключаным у мінулым годзе кантрактам. Заходнія будаўнікі ўзвядуць 4-ю чаргу завода, якая ўключае ўчастак пракатнага цэха, помпавую станцыю, склад ферасплаваў і адміністрацыйна-бытавы корпус.

На святкаванне юбілею ў Жлобін прыбылі прадстаўнікі вышэйшага кіраўніцтва фірм-падрадчыкаў, члены ўрадаў гэтых краін, супрацоўнікі Саўміна Беларусі, якія ў чарговы раз пацвердзілі гатоўнасць да працягу ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва.

БЯРОЗА. Альшэўскі птушказавод, што ў Бярозаўскім раёне, вырашыў змяніць існуючую практыку цэнаўтварэння ў інтарэсах пакупнікоў. Цяпер прадпрыемства прапануе працоўным калектывам і насельніцтву сваю прадукцыю — качку патрашаную і субпрадукты па цэнах на дзесяць працэнтаў ніжэй, чым у гандлёвых прадпрыемствах вобласці.

Тым пакупнікам, хто падаў заяўку на паўтары-дзве тоны, прадукцыя будзе дастаўляцца транспартам птушказавода. У перспектыве магазіны па рэалізацыі сваёй прадукцыі адкрыюць таксама сыраробны і мясакансервавы камбінаты.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁ ШВЕЦЫІ

* «Вялікая сямёрка» развітых капкраін вырашыла выдзеліць сёлета 24 млрд. доляраў для экстраннай дапамогі Расіі. 6 млрд. з гэтай сумы спецыяльна асігнуецца ў фонд стабілізацыі рубля. Але дапамога выдзяляецца пры ўмове, што расійскі парламент адобрыць рэформы Б. Ельцына.

* **Заходнія дзяржавы паабяцалі краінам — удзельніцам былога Варшаўскага Дагавора дапамагчы перабудаваць узброеныя сілы і ваенную прамысловасць. Паводле слоў міністра абароны ЗША Д. Чэйні, войскі НАТО і Варшаўскага Дагавора могуць прайсці сумесную падрыхтоўку, каб потым разам дзейнічаць у раёнах катастроф і ў ачагах канфліктаў для падтрымання міру.**

* Швецыя падтрымлівае рэзалюцыю ААН аб увядзенні санкцый супраць Лівіі. У прыватнасці, Швецыя мяркуе скараціць колькасць лівійскага пасольства ў Стакгольме.

* **У Стакгольме адбылося ўрачыстае адкрыццё пасольства Эстоніі.**

* Прадстаўнік Швецыі прыбыў у Маскву, каб перагледзець усе былыя дагаворы паміж Швецыяй і СССР. На наступным тыдні падобныя сустрэчы адбудуцца з прадстаўнікамі Украіны і Беларусі.

* **Начальнік забеспячэння шведскіх узброеных сіл** заявіў, што Швецыя не будзе прадаваць зброю прыбалтыйскім краінам. Гэта супярэчыла б палажэнням шведскага заканадаўства.

* Учора пачалася трансляцыя Шведскага радыё на еўрапейскія краіны па каналах спадарожнікавай сувязі.

РАДЫЁ «СВАБОДА»

* **Паводле даных КДБ, да 1945 года ў СССР было рэпрэсіравана больш за 18 млн. чалавек. З іх амаль 7 млн. былі расстраляны. Колькі людзей загінула ў лагерах, дакладна невядома, бо вельмі вялікія аб'ёмы матэрыялаў, што яшчэ належыць праверыць. Супрацоўнікі КДБ скептычна адносяцца да тых лічбаў, якія фігуруюць у прэсе.**

* Амерыканская грамадскасць не вельмі адабрае прадастаўленне дапамогі іншым дзяржавам з-за ўнутраных праблем.

* **У Маскве адбылася сустрэча прэзідэнта Чэха-Славакіі В. Гавела і М. Гарбачова. Апошні сказаў, што Гавел павінен працягваць сваю дзейнасць, бо ён нясе адказнасць за лёс рэформ у краіне.**

* Міністр замежных спраў Польшчы Скубішэўскі заявіў, што Польшча, Чэха-Славакія і Венгрыя заслугоўваюць асаблівых адносін з боку ЕС.

* **У Эфіопіі забіты супрацоўнік ААН. Гэта пятнаццаты супрацоўнік гуманітарнай арганізацыі, які забіты тут за апошнія сем месяцаў.**

* Эксперты лічаць, што ў канфлікце ў Малдове на баку Прыднястроўскай рэспублікі могуць выступіць часці 14-й арміі СНД, якія там дыслацыруюцца.

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

* **Арабскія краіны пратэстуюць з нагоды мяркуемых санкцый ААН супраць Лівіі. А яе лідэр палкоўнік Кадафі заявіў, што ён спыніць пастаўкі нафты тым краінам, якія будуць удзельнічаць у санкцыях.**

* У Германіі і ЗША арыштаваны некалькі палякаў і амерыканскіх гандляроў зброяй, якія ўступілі ў змову з мэтай незаконнага продажу зброі Іраку. Планавалася паставіць паўаўтаматычных вінтовак і зенітных ракет на 100 млн. доляраў.

* **Прэтэндэнт на пасаду прэзідэнта ЗША Б. Клінтан абвінаваціў Буша ў марудных тэмпах дапамогі былому СССР, а таксама ў празмернай крытыцы Ізраіля.**

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

НАРОДНАЯ «КРЫНІЧАНЬКА»

ПУХАВІЦКІ РАЁН. **(С. Ворскі).** Калі пад званнем «народны артыст СССР» зараз можна падвесці рысу, то ў спісе мастацкіх калектываў са званнем «народны» вакансій яшчэ шмат. Адно толькі працуй людзям на радасць і сабе на карысць.

Так, званне народнага атрымаў на днях фальклорны ансамбль з Рудзенска «Крынічанька», які працуе пры мясцовым Доме культуры.

Рэдкае свята абыходзіцца ў раёне без удзелу гэтага калектыву. У мінулым годзе самадзейныя артысты пабывалі за мяжой, у Даніі. Іх гледачамі былі добрыя знаёмыя — такія ж самадзейныя артысты з паўвострава Ютландыя графства Вайле, якія годам раней разам з «Маршам міру» пабывалі на Пухаўшчыне.

«Крынічанька» — гэта шосты самадзейны калектыў, які мае зараз у раёне званне народнага.

ЯКОЕ МЕСЦА НАЙБОЛЬШ ДАХОДНАЕ?

Сацыялагічная служба правяла ў рэспубліках СНД чарговае апытанне. Рэспандэнтаў папрасілі вызначыць найбольш даходную дзейнасць на выбар — работніка дзяржаўнага апарату, жуліка, наменклатуршчыка, біржавіка і рабочага.

Вось як размеркаваліся адказы па рэспубліках (ў працэнтах да колькасці апытаных) паводле даных агенцтва ДАТА.

	работнікі дзяржаўнага апарату	жулікі	наменклатура	біржавікі	рабочыя
Расія	14	69	17	33	3
Украіна	22	67	13	31	1
Беларусь	7	77	11	25	0
					менш за
Эстонія	19	32	17	52	1
Грузія	50	56	32	20	1
Казахстан	6	51	10	24	1
Узбекістан	14	51	9	34	1

Параўнанне з папярэднімі апытаннямі на гэту тэму паказвае, што ў свядомасці жыхароў СНД даходнае месца ўсё больш трывала асацыіруецца з такімі катэгорыямі, як жулікі і біржавікі, і ўсё менш — з работнікамі дзяржапарату і рабочымі. У цэлым утрымлівае свае пазіцыі і наменклатура — як відаць, змяненне афарбоўкі неістотна паўплывала на яе ацэнку.

Шмат вады сплыло

У Брэсце адгароджана ад пешаходаў і аўтамашын частка плошчы Леніна, што прасела ў выніку аварыі падземнай камунікацыі.

Да пачатку 80-х гадоў маставой для вуліцы Леніна, што выходзіць на аднайменную плошчу, служыла брусчатка, выкладзеная яшчэ «за польскім часам». Пры рэканструкцыі плошчы старажытную брусчатку звезлі на ўскраіну горада, адкуль яе потым амаль усю расцягнулі па прычыне недагляду, а плошчу выклалі бетоннымі плітамі, праезджую частку расшырылі і заасфальтавалі. І вось цяпер дарога, што праходзіць каля самага п'едэстала помніка Леніну, прасела, а частка бардзюраў і зусім пайшла ў зямлю.

Агенцтва РІД.

Заб'ём снарад мы...

У наш час вельмі цяжка чымсьці здзівіць звыклых да ўсялякіх нечаканасцей грамадзян СНД. Але мерапрыемства, якое задумаў клуб незалежных літаратараў «Чацвер» з Рыгі, напэўна, многіх шакіруе. Гэты клуб аб'явіў аб пошуку паплечнікаў і спонсараў для правядзення акцыі па аднаўленню гістарычнай справядлівасці. Сутнасць яе ў тым, што літаратары маюць намер запіхнуць снарад у гістарычнае жарало гарматы крэйсера «Аўрора». «Чацвер» падтрымалі ўжо рыжскі рок-клуб і латвійская партыя дурняў (ёсць і такая). Акцыя намечана ў Санкт-Пецярбургу на 1 мая гэтага года.

КРЫМІНАЛЬНАЯ ХРОНІКА

НА ЎЛАСНАЕ ВЯСЕЛЛЕ З «УЛАСНЫМ» АЎТАМАТАМ

На працягу двух сутак баранавіцкая міліцыя не зводзіла вачэй у пошуку злачынцаў, у якіх на руках была агнястрэльная зброя...

На вартавога адной з воінскіх часцей было зроблена нападзенне, у выніку чаго быў выкрадзены аўтамат АК-74 з трыццаццю баявымі патронамі. Праўда, выкарыстаць яго злачынцу не ўдалося, таму што на наступны дзень сіламі ГАУС ён быў затрыманы.

Як высветлілася, на пасту стаяў узбек, які застаўся пасля такога выпадку жывым, а нападаў на яго азербайджанец, якому аўтамат спатрэбіўся на... уласнае вяселле. На жаніцьбу патрэбны грошы, а АК ён ацаніў у 250 тысяч рублёў.

У той жа дзень у Баранавічах на адной з вуліц прагучалі чатыры стрэлы з пісталета, у выніку чаго забітым аказаўся жыхар горада.

«Стралку» доўга гуляць не прыйшлося: менш чым праз суткі ён быў злоўлены супрацоўнікамі міліцыі.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

БАРАНАВІЦКІ «ТЭРАРЫСТ»

Дзесяцікласнік С., які жыве ў Баранавіцкім раёне, вырашыўшы «пагуляць ва ўгоншчыка», у п'яным стане ўлез у рэйсавы аўтобус «Мінск—Гродна», які стаяў на аўтавакзале «Цэнтральны», і... выхапіў гранату.

Патрабаванне да вадзіцеля закрыць уваходныя дзверы і гнаць у бліжэйшы аэрапорт яўна не спадабалася мужчынам, якія знаходзіліся ў салоне. Яны абурыліся і...

Цяпер юны «ўгоншчык» знаходзіцца ў ізаляцыі. Супраць яго ўзбуджана крымінальная справа. Застаецца дадаць, што граната была вучэбнай.

Сяргей РАЧЫЛА.

«ЗАЧЫНЯЙЦЕ, ДЗЯДЗЬКІ, ДЗВЕРЫ І ЛЯГАЙЦЕ СПАЧЫВАЦЬ»

Неабдумана пакінуў свой кабінет незамкнёным ў дзённы час сутак намеснік старшыні Слонімскага райвыканкома. Толькі ён выйшаў, як тут апынуліся браты Рэўтаўцы, якія нядоўга думаючы «пачысцілі» памяшканне, прыхапіўшы з сабой 2.100 рублёў і чатыры норкавыя шкуркі.

Да гэтага браты ўжо паспелі «адзначыцца» ў мясцовай міліцыі: былі выкрыты ў крадзяжы аднаразовых шпрыцаў з бальніцы, а таксама каталіся на ўкрадзеных мапедах.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

ЗНЕСЕНАЕ ВЕТРАМ...

Самым загадкавым крадзяжом з учыненых на тэрыторыі Гомельшчыны ў сакавіку, відаць, стане тое, што адбылося ў вёсцы Улукоўе.

Як сведчыць міліцэйская зводка, невядомы ўзламаў уваходныя дзверы і пранік у адзін з дамоў, адкуль украў: стол, 6 стулаў, пыласос «Віхар», пральную машыну «Малютка», тумбачку пад тэлевізар, тахту, 4 ложкі, дыван, мяккую мэблю «Явар», 4 крэслы, сценку «Палессе» і 2 газавыя балоны.

Да гэтага часу застаецца тайнай, як зладзеям удалося незаўважна вывезці з вёскі такую колькасць грузу.

Агенцтва РІД.

СУМНАЕ ПАЧЫНАННЕ

БАБРУЙСК (В. Зіноўскі). У горадзе адбылася трагедыя: ад ужывання таксічнага рэчыва загінуў пяцікласнік сярэдняй школы № 30. Ён атруціўся парамі бензіну. А здарылася гэта ў гадзіну ночы дома. Калі бацька пайшоў праверыць, як адпачывае сын, ён убачыў яго на падлозе без прытомнасці. Выратаваць хлопчыка медыкі не змаглі. Смерць гэтага падлетка ад пароў бензіну — першая ў Бабруйску, выкліканая ўжываннем таксінаў. Па гэтай справе пракуратурай вядзецца праверка.

МІНСКІЯ ПРАДАЎЦЫ ПАПЯРЭДЖВАЮЦЬ: ГЭТА НЕ КАМУНІЗМ, А КРЫМІНАЛЬШЧЫНА

Напэўна, некаторыя сугорамадзяне лічаць, што наша рэспубліка ўступіла ў эпоху камунізму: прыйшоў у магазін і ўзяў, што трэба (па прымітыўных школьных тлумачэннях педагогамі сутнасці гэтага грамадскага ладу).

31 сакавіка жыхар Мінскай вобласці 34-гадовы Ч., знаходзячыся ў адным з агародніннных магазінаў горада, учыніў крадзеж некаторых дароў прыроды. А 30-гадовы мінчанін Г., прагульваючыся па магазіне «Несцерка», паквапіўся на 359-рублёвы джэмпер.

Абодва затрыманы і перададзены міліцыі.

Сяргей РАЧЫЛА.

Не гуляйце ў «лялькі»

Гутарка з чалавекам, які ўваходзіў у дзесятку мацнейшых карцёжнікаў былога Саюза

У кабінеце следчага УУС Гомельскага аблвыканкома Уладзіміра Мікалаевіча Пабядзінскага чацвёра гулялі ў карты. У самы разгар рабочага дня. Дзверы на ключ, як водзіцца ў такіх выпадках, не зачынялі, бо асцерагацца начальства не прыходзілася. Ішоў своеасаблівы эксперымент, для чаго з ізалятара сюды даставілі маладога хлопца — сярэдняга росту, хударлявага, інтэлігентнага з выгляду.

За некалькі дзён допыту Уладзімір Мікалаевіч ужо ведаў некаторыя звесткі па крымінальнай справе. Валерый Грамада. Родам з Бярдзічава. Майстар спорту па боксу. Быў асуджаны ваенным трыбуналам за тое, што разам са сваім сябруком з Гомеля ў час службы ў арміі ўручыў на рынку прадаўцу магнітафона грашовую «ляльку». Вызначаецца ўменнем лагічна мысліць, начытаны, упэўнены ў сабе. Не п'е і не курыць.

На пытанне, навошта тады патрэбны былі грошы (а пры затрыманні ў Валерыя было толькі залатых рэчаў на 20 тысяч рублёў у цэнах 1990 года), усміхнуўся і загадкава адказаў:

— Азарт. Хацеў даказаць сваё.

Потым шчыра прызнаўся, што заўзяты карцёжнік. Гуляў, вядома, на грошы. Вялікія грошы. Дык вось, у былым Саюзе ён уваходзіў у дзесятку мацнейшых карцёжнікаў краіны. Нідзе не працаваў, а ездзіў па розных гарадах (у кожным ёсць спецы прэферанса ці храпа). Часцей за ўсё выйграваў. Аднойчы ў Тбілісі за адзін вечар паклаў у кішэнь 150 тысяч рублёў. Але затым цэлы тыдзень не мог вырвацца з горада: грузіны не прывыклі, каб іх аблапошвалі. Давялося аднаму кацо хабар у 50 тысяч даць. Толькі дзякуючы яму і выбраўся.

Але ў 1990 годзе яму яўна не пашанцавала. Мусіць, расслабіўся: вельмі ж захапіўся прыгажуняй Ільмірай Пярвак, якая рыхтавалася да скасавання шлюбу з мужам і ўсюды суправаджала яго, Валерыя. Карты патрабуюць спрытнасці рук, вастрыні розуму і засяроджанасці. Вось гэтага яму тады якраз і не хапала. Адсюль некалькі пройгрышаў і — грашовая кабала. Партнёры вызначылі тэрміны пагашэння даўгоў. Паспрабуй не ўкласціся ў іх! Гэта табе не запазычаная домакіраўніцтву кватэрная плата.

Таму і ўзяўся Грамада за новы «бізнес», каб не толькі вярнуць даўгі, але і займець салідны грашовы запас, з якім можна будзе ўзяць рэванш у сваіх часовых крыўдзіцеляў. Вось тады, маючы кругленькую суму, яны і злепяць сабе з Ільмірай сямейнае гняздзечка на цёплым беражку Азоўскага ці Чорнага мораў. Але для гэтага трэба пастарацца.

Як? Пагуляць у «лялькі». Праўда, там, у Ленінградзе, ён трапіў пад каўпак па свайму глупству. Але тры з палавінай гады каталажкі навучылі яго быць гранічна асцярожным і прадбачлівым. Вось чаму кожную «аперацыю» неабходна распрацоўваць дэталёва, магчыма, выкарыстоўваючы і Ільміру. Мяркуючы па ўсім, памочнік з яе атрымаецца выдатны. Перад любым прадаўцом з такой жанчынай з акцёрскімі задаткамі можна разыграць такі «спектакль», што той і вокам не паспее міргнуць, як будзе абдураны.

Прыехалі яны, напрыклад, у Гомель, пасяліліся ў гасцініцы, купілі некалькі мясцовых газет. З іх даведаліся, што нехта Ларыса Ільінічна К. прадае відэамагнітафон. Ільміра пазваніла ёй па тэлефоне і пацікавілася цаной. Гаспадыня назвала — 8.300 рублёў. Дарагавата. А калі за 8 тысяч? Не. На другі дзень зноў званок. А ці нельга хоць сотню скінуць? Таксама не.

Тады Ільміра дамовілася з гаспадыняй, што пад'едзе да яе са сваім мужам, каб ён паглядзеў «відзік».

— Рэч выдатная, — хваліў Валерый відэамагнітафон. — Трэба браць.

Ільміра «сумнявалася»:

— А як ён на касетах сябе пакажа? А раптам барахліць пачне?

— Дык паспрабуйце на маіх, — прапанавала Ларыса Ільінічна.

Паспрабавалі. Нармальна.

— Усё ж пакажам яго нашаму знаёмаму. Ён адмысловы спецыяліст у гэтай справе, — «паддаўся» сумненням Ільміры Валерый і зрабіў сваю прапанову. — Мы пакінем вам грошы, а вы паедзеце з намі да нашага таварыша. Калі ён дасць «дабро», дык мы ўжо не будзем вяртацца да вас.

Гаспадыня згадзілася. Валерый пералічыў грошы і, аддаўшы іх у рукі гаспадыні, папрасіў і яе пералічыць. Затым загарнуў грошы ў цэлафанавы пакет і перадаў іх гаспадыні. Ларыса Ільінічна панесла яго ў спальню і паклала ў шафу, дзе Валерый заўважыў новыя відэакасеты.

— Ці можна паглядзець іх? — спытаў у гаспадыні.

— Чаму ж не? — быў адказ.

Грамада падышоў да шафы і заклапочана сказаў Ларысе Ільінічне:

— Вакол столькі грабежнікаў і зладзеяў, а вы не баіцеся пакідаць грошы на адкрытым месцы, — і крыху падсунуў іх наперад.

Гаспадыня пераклала пакет у новае месца, а маладая пара, паабяцаўшы жанчыне чакаць яе ў сваёй легкавушцы, панесла відэамагнітафон уніз. Але пакуль тая спусцілася, пакупнікоў-гасцей і след прастыў. Пачакаўшы з паўгадзіны, Ларыса Ільінічна вярнулася дамоў і з нядобрым прадчуваннем разгарнула цэлафанавы пакет. Зверху і знізу ў ім ляжалі дзве купюры па сто рублёў. А паміж імі — стосік паперы прамавугольнай формы, краі якой былі пафарбаваны белай і жоўта-карычневай фарбамі, якраз як краі сапраўдных грошай. Толькі цяпер гаспадыня здагадалася, што госць непрыкметна падмяніў пакунак, калі падсоўваў яго ў шафе. Вось так ён і абвёў яе вакол пальца.

Забягаючы наперад, зазначым, што не толькі яе. У Гомелі такіх аказалася яшчэ двое, у Жлобіне — таксама. Некалькі чалавек трапілі на вуду Грамады і Пярвак у Кіеве, Сочы, Ялце, Сімферопалі. І калі следчыя пацікавіліся, як гэта так лёгка ім удавалася абдурваць людзей, Валерый адказаў:

— Вельмі нават проста. Пасля пераліку грошай мною, а затым і прадаўцом я абавязкова знаходзіў прычыну дакрануцца да іх зноў. Вось тут усё і адбывалася. Спрытным рухам з рукава ці адкуль яшчэ я выкладваў «ляльку», а пакунак з сапраўднымі грашамі забіраў. Ільміра ў гэты час адцягвала ўвагу гаспадароў нейкім пытаннем, каб не ўзнікла жадання зноў пералічыць грошы. А маніпуляцыі з «лялькай» былі б немагчымымі без практыкі гульні ў карты. Я з дзяцінства на іх такія фокусы адмочваю...

Следчым цяжка было да канца паверыць Грамадзе, бо гэта здавалася неверагодным. І яны папрасілі паказаць, як гэта робіцца. Валерый выраблаў такія цуды, што яму мог бы пазайздросціць цыркавы фокуснік. Карты ў яго руках лёталі, нібы птушкі, то рассыпаючыся веерам па сталу, то адна за адной вылятаючы з рукавоў. І ўсё гэта без усякіх намаганняў, непрыкметна для чужога вока.

— Ну, а калі ўсё ж падман мог выявіцца? — спытаў Уладзімір Мікалаевіч Грамаду. — Якія былі б вашы дзеянні?

Валерый на гэта пытанне адказваць не захацеў. Але аб іх, гэтых дзеяннях, пераканаўча сведчылі выяўленыя пры затрыманні Грамады і Пярвак газавыя балончыкі. Злачынцы, аказваецца, застаюцца злачынцамі, нават калі гуляюць у «лялькі».

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

Сродак ад удараў, сінякоў і вывіхаў

Калі пры вельмі моцным удары ўтвараецца шышка ці сіняк з драпінай або ранкай, гэта часта вядзе да запалення ці нарыва.

Рэкамендуецца хворае месца моцна змачыць свінцовай прымочкай або накласці на яго лёд, а пазней — камфарны спірт ці адвар з кветак арнікі. Калі пухліна доўга не спадае, то лепш уціраць цынкавую, свінцовую мазі або мазь с прымессю ёду.

***

Пры расцяжэнні суставаў і вывіхах трэба прыняць меры для папярэджання запалення: прыкладваць лёд на працягу аднаго-двух дзён; іншы раз добра паставіць п'яўкі, затым зрабіць прымочку камфарным спіртам, адварам арнікі, свінцовую прымочку.

***

Адным з лепшых сродкаў пры апісаных вышэй пашкоджаннях з'яўляецца сушаная бадзяга. Калі накласці яе на ўдар адразу, то не з'явіцца нават сіняка і не будзе кровападцёку. На адну сталовую лыжку вады не менш дзвюх лыжак здробненай амаль у парашок бадзягі. Гэта своеасаблівае цеста і трэба накладваць. Дзеянне бадзягі пачынаецца тады, калі частка вады выпарыцца і трава стане паўсухой.

***

Іншы раз пры падзенні скура аказваецца падрапанай і, хоць крыві няма, драпіна моцна смыліць. Для лячэння трэба прымаць гарачыя ванны два разы ў дзень, раніцай і ўвечары перад сном. Калі пашкоджана нага, то лепш прымаць ванну седзячы ці напоўніць гарачай вадой палавіну ванны. Калі пашкоджана рука, можна карыстацца для яе прагравання вялікім тазам. Для палавіны вялікай ванны трэба растварыць 1,2 кг марской солі, для ручной дастаткова 400 грамаў. Раствор павінен быць вельмі канцэнтраваным, інакш ён не дапаможа. Працягласць ванны — ад 45 хвілін да гадзіны.

217

ВАША ЗДАРОЎЕ

Душ? Ванна?

«Чалавек, які двойчы на дзень прымае душ, нават не падазрае, наколькі ён бліжэй да Бога, чым іншыя»,— лічыць вядомы амерыканскі прапаведнік. Ну, наконт Бога не ведаю, а вось да здароўя такі чысцюля і сапраўды куды бліжэй.

Вы прыйшлі з работы стомленымі, раздражнёнымі? Прыміце халаднаваты душ і адпачніце хвілін 15 — усё як рукой здыме! Вам не спіцца? Перад тым як легчы ў пасцель, паляжыце ў цёплай ванне, і сон прыйдзе абавязкова. А кантрасны душ? Гэта цудоўны сродак трэніроўкі сасудаў для тых, хто пакутуе ад перападаў атмасфернага ціску, ён умацоўвае нервовую сістэму, загартоўвае ўвесь наш арганізм. Дарэчы, той, хто пастаянна карыстаецца кантраснымі ваннамі, душам для загартоўвання, можа прымаць іх і як лячэбны сродак пры прастудных захворваннях. Пасля іх трэба абавязкова добра расцерціся, легчы ў пасцель і выпіць патагоннага чаю з мёдам і лімонным сокам. І яшчэ: не фарсіруйце перапад тэмператур! Ён павінен быць адчувальным, але не вельмі рэзкім для пачатку. А ўжо калі добра асвоіцеся, то мяняйце вельмі гарачую ваду на вельмі халодную, абавязкова заканчваючы працэдуру халоднай. Пасля чаго ўрачы раяць добра расцерціся жорсткім ручніком, а ёгі — расцерці вільготнае цела рукамі і апрануцца, цяпло прыйдзе адразу ж.

Ванна з марской соллю садзейнічае паляпшэнню сну, здымае стомленасць, раздражнёнасць, паляпшае абмен рэчываў, дзейнасць сардэчна-сасудзістай сістэмы. На адну ванну трэба 1—2 пачкі марской солі (яна часта бывае ў аптэках). Соль высыпаць у палатняны мяшочак і апусціць у ванну — так розныя нерастваральныя прымесі не трапяць у ваду. Тэмпература вады 36—37 градусаў С, працягласць працэдуры — 10—15 хвілін, на курс — 6—10 ваннаў.

Між іншым, марскую соль можна замяніць і сталовай —дастаткова дзве жмені.

Аднаўляе сілы ванна з дабаўленнем хвойнага экстракту — дзве сталовыя лыжкі. Яна павінна быць не вельмі цёплай і не больш 3 хвілін, інакш замест бадзёрасці прыйдзе расслабленне.

Як душ, так і ванну нельга прымаць перад і пасля яды.

В. ЖУРБА.

218

Насмарк у дзіцяці

Насмарк, асабліва ў дзіцяці, зусім не дробязь — ён небяспечны сур'ёзнымі ўскладненнямі. Тыя сродкі, якія дапамагаюць нам, дарослым, дзецям могуць прынесці толькі шкоду. Часнок, альяс, бальзам «спальваюць» далікатную слізістую абалонку носа, а яна служыць фільтрам і для таго ж халоднага паветра, і для тых жа вірусаў.

«Траўкі» таксама не бяскрыўдныя, асабліва калі карыстаюцца імі на вока і па рэкамендацыях знаёмых. Так што лепш паказаць дзіця ўрачу, каб ведаць прычыну насмарку і змагацца ўжо з ёю. Да тых сродкаў, што ён назначыць, можна, натуральна, дадаць і свае, дамашнія. Якія менавіта?

Калі насмарк моцны, то самае лепшае — папарыць рукі або ногі. Але зноў жа, добра гэта не кожнаму дзіцяці — ва ўсякім разе не зусім маленькім. Пасля гэтага хворага трэба абцерці спачатку вільготным, затым сухім ручніком, надзець цёплую бялізну або фланелевую сарочку, каб больш пацеў, пакласці ў пасцель і даць гарачага патагоннага чаю з мёдам. Парыць рукі лепш на ноч.

Такая працэдура рэкамендуецца не толькі пры насмарку, але і пры хранічным бранхіце, грыпе. Рабіць яе трэба некалькі дзён і не раз.

Добра і гарачыя гарчычныя ванны (50—100 г гарчыцы або парашку). У вядро наліць вады, дзіця, добра закутаўшы, пасадзіць на пераскладзіну ў ванне, а вядро паставіць пад кран, каб дабаўляць гарачую ваду. Пасля працэдуры памыць дзіця хутка пад душам, без мыла, толькі б змыць пот, можна і абцерці ручніком. Затым зноў пасцель і патагонны чай.

У самым пачатку прастуды пры з'яўленні насмарку вельмі дапамагаюць гарчычнікі на падэшвы ног і лыткі — зверху надзець шарсцяныя шкарпэткі з грубай «вясковай» воўны. Іх лекавае ўздзеянне не толькі ў роўным цяпле, але і ў масажы нервовых канчаткаў, размешчаных на ступнях. Такія гарчычныя «боты» можна ставіць на гадзіну-дзве, а калі зрабіць іх больш мяккімі — праз паперу, напрыклад, — то і на ўсю ноч.

219

Маладой гаспадыні

● **Лінолеум раз у тры месяцы змазвайце аліфай,** а потым старанна працірайце мяккай анучай. Падлога будзе бліскучай, і спецыяльныя паліруючыя сродкі не спатрэбяцца.

● **Моль не пераносіць паху свежай друкарскай фарбы.** Высушыўшы і вычысціўшы адзенне, загарніце яго ў газеты. Рукавіцы, шалі, шапкі можна нават заклеіць. Футравы і лямцавы абутак набіваюць газетамі. Кладуць газеты і ў шафу, мяняючы іх час ад часу.

● **Калі з'явілася падпаліна,** пратрыце яе перакісам вадароду, разведзеным напалам з вадой. Гэта месца прасаваць цёплым прасам, пакуль не высахне. Пляму можна вывесці і іншым спосабам: намачыце яе растворам борнай кіслаты, а затым памыйце рэч у вадзе пакаёвай тэмпературы.

● **Жоўтыя плямы на бялізне ад праса** выдаліце растворам буры (2 чайных лыжкі на 1 літр вады), пасля чаго памыйце рэч і высушыце. Калі жаўцізна засталася, пратрыце гэта месца разрэзанай напалам цыбулінай і памыйце з мылам у халоднай вадзе.

● **Сукенку з бавоўны можна адпрасаваць** вельмі хутка, калі загарнуць яе на некалькі хвілін у махровы ручнік, замочаны ў гарачай вадзе і добра выціснуты.

● **Складка на штанах захаваецца надоўга,** калі працерці яе з адваротнага боку кавалачкам сухога мыла, а потым папрасаваць з правага боку праз вільготную анучу.

220

Гордан БРУК-ШЭПЕРД

Дакументальны расказ пра жыццёвы шлях савецкага разведчыка, які пачаўся ў Бабруйску, а закончыўся ў Кліўлендзе.

(Працяг. Пачатак у №№ 65—68).

Арловы лічылі гэтую задачу нескладанай, хоць і не думалі, што з самага пачатку знойдуць разуменне і падтрымку ў амерыканскіх улад. Агенту сакрэтнай службы, прывычнаму да ціскоў савецкага рэжыму (дзе кожны крок любога іншаземца кантраляваўся ўладамі і ўсемагутнай тайнай паліцыяй), Амерыка здалася краінай неверагоднай наіўнасці, дзіцячай даверлівасці і легкадумнасці.

Самай сур'ёзнай праблемай аказалася знайсці надзейнага адваката, з якім у неабходных выпадках можна было б тэрмінова пракансультавацца. У гэтым Арлову дапамаглі яго нью-йоркскія сваякі. Яны рэкамендавалі яму містэра Файнерці, які, будучы вядомым дзеячам дэмакратычнай партыі, удзельнічаў у рабоце Камісіі кангрэса, якая займалася нявысветленымі і незразумелымі Захаду аспектамі «маскоўскіх працэсаў», гэта значыць тэмай, вельмі блізкай Арлову. У выніку клопатаў містэра Файнерці не прайшло і двух тыдняў з дня прыбыцця Арловых у Злучаныя Штаты, як галаву сям'і запрасілі ў Вашынгтон для асабістай гутаркі з міністрам юстыцыі Фрэнсісам Бідлам.

Арлоў пералічыў містэру Бідлу свае званні і пасады і прадэманстраваў у пацвярджэнне свой дыпламатычны пашпарт. Галоўнай яго мэтай было атрымаць афіцыяльны дазвол застацца ў Злучаных Штатах.

Міністр заўважыў, што асабіста ён не бачыць для гэтага ніякіх юрыдычных перашкод, але трэба ўсё ж пацікавіцца думкай кіраўніка дэпартамента іміграцыі і натуралізацыі. Той у сваю чаргу заявіў, што Арлову толькі неабходна прадставіць паручыцельства, падпісанае двума-трыма грамадзянамі Злучаных Штатаў, і плюс да таго паведаміць уладам, на якія сродкі ён збіраецца жыць, прынамсі напачатку.

Арлоў адказаў, што за яго, несумненна, паручацца яго нью-йоркскія сваякі. Што ж датычыць грошай, то ён захапіў з сабой з Еўропы даволі значную суму — 22.800 долараў наяўнымі. «Гэта — мая зарплата за апошнія месяцы і зберажэнні, якія сабраліся за гады», — растлумачыў ён.

Такім чынам, справа была наладжана. Вышэйшыя амерыканскія чыноўнікі тут жа запэўнілі Арлова, што ён можа пасяліцца ў любым горадзе на тэрыторыі Злучаных Штатаў. Праўда, яму не далі на рукі ніякага дакумента, хоць бы простага пісьма на афіцыяльным бланку, які пацвярджаў бы гэтае вуснае запэўніванне. Але, з другога боку, ад яго таксама не патрабавалі ніякіх пісьмовых абавязацельстваў ці паручыцельстваў, задаволіўшыся яго спасылкай на нью-йоркскіх сваякоў і вуснай заявай аб грашовых сродках, якія ён мае. Ні ў дзяржддэпартаменце, ні ў ваенным ведамстве, ні ў ФБР, ні нават у Камісіі кангрэса, якая займаецца «маскоўскімі працэсамі», нікому з чыноўнікаў не прыйшло ў галаву неяк скарыстаць нечаканае з'яўленне ў Злучаных Штатах такой рэдкай і важнай птушкі, як былы савецкі камісар дзяржбяспекі — генерал з трыма ромбамі!

Як толькі Арлоў выйшаў з пад'езда вашынгтонскага міністэрства юстыцыі, ён паспяшаўся скарыстаць нядбаласць амерыканскіх улад і на цэлыя пятнаццаць гадоў знік з іх поля зроку.

Як удалося яму так доўга заставацца «чалавекам-невідзімкам»?

У гэтым яму дапамагло, вядома, тое, што ён меў значны на той час капітал. Як мы ведаем, у Арловых было з сабой 22.800 долараў; сваякі пазычылі яшчэ чатыры тысячы. Эканомячы на ўсім, Арловы ўстанавілі, што для добрага існавання ім дастаткова паўтары тысячы долараў у год. За кватэру яны плацілі на працягу ўсіх пятнаццаці гадоў 75 долараў у месяц. Гэта ў сярэднім. Самая першая і самая танная іх кватэра абыходзілася ім усяго ў 45 долараў штомесячна, а апошняя — самая дарагая — у 80.

У гэтай краіне масавай матарызацыі яны так і не абзавяліся аўтамабілем. Што ж датычыць харчавання сям'і, то і яно ўсе гады заставалася вельмі бедным, амаль спартанскім.

Незайздроснае, здавалася б, жыццё. Аднак менавіта такі лад жыцця гарантаваў Арловым, як яны і разлічвалі, поўную бяспеку. Пазбягаючы зносін з пабочнымі людзьмі, ухіляючыся ад запаўнення якіх бы там ні было анкет, галава сям'і не зарэгістраваўся ў якасці беспрацоўнага.

Сям'я пастаянна мяняла не толькі кватэры, але і гарады — агентурны вопыт Арлова падказваў яму, што гэты сродак «замятання слядоў» выключна дзейсны. Нават кантакты з Файнерці, якому Арлоў давяраў, былі абстаўлены мноствам перасцярог. Адвакат ніколі ў дакладнасці не ведаў, дзе ў дадзены момант знаходзіцца яго падапечны і ці ўбачацца яны з Арловым у той дзень і гадзіну, якія апошні сам жа назначаў для сустрэчы. Свой дыпламатычны пашпарт — адзіны дакумент, які пацвярджаў яго асобу,— Арлоў захоўваў у сейфе аднаго з вашынгтонскіх банкаў. Сувязь ажыццяўлялася з дапамогай умоўных, зашыфраваных аб'яў, якія абодва бакі змяшчалі ў газеце «Нью-Йорк таймс».

Пераязджаючы з кватэры на кватэру і з горада ў горад, Арлоў прадстаўляўся домаўладальнікам то як Аляксандр Берг, то як Аляксандр Фельд, то як Ляон Курнік (так звалі амерыканца, мужа яго нью-йоркскай цёткі). Марыя называлася ва ўсіх выпадках Разнецкай, вярнуўшы сабе дзявочае прозвішча.

Першыя месяцы сям'я правяла ў Нью-Йорку і Вашынгтоне, затым перабралася ў Бостан, а адтуль, праз некаторы час,— у раён Пітсбурга, дзе таксама пераязджала з месца на месца.

1940 год Арловы правялі ў Лос-Анджэлесе. Тут іх напаткала вялікае гора — смерць адзінай дачкі. Веры было толькі шаснаццаць гадоў. Так дала аб сабе знаць ракавая прастуда, схопленая ёю ў дажджлівы дзень на возеры ў далёкім Тыфлісе...

Веру пахавалі на могілках у Кембрыджы, у штаце Масачусетс. Але і ў гэтым гарадку, да якога іх, здавалася, павінна была прывязаць магіла дачкі, Арловым не суджана было затрымацца надоўга.

Арлоў атрымаў павестку, якая прызывала яго на ваенную службу. Гэтай службы яму трэба было пазбегнуць у што б там ні стала — не таму, што ён не спадзяваўся стаць паўнацэнным абаронцам Амерыкі, а па той простай прычыне, што ад увагі прызыўной камісіі не магло скрыцца тое, што яна мае справу з генерал-лейтэнантам савецкай дзяржбяспекі.

Вось чаму ў 1941 годзе Арловы тэрмінова перабраліся ў другі штат — Агайо, у горад Кліўленд, дзе ім суджана было ўладкавацца надоўга. Яны знялі сціплую кватэрку ў шматпавярховым доме і пасяліліся ў ёй не толькі вайну, але і першы пасляваенны перыяд. Іх лад жыцця можа быць названы найцішэйшым: муж і жонка рэдка выходзілі з дому, амаль не завялі сяброў. Тут жа Арловы прайшлі праз працэдуру атрымання амерыканскага грамадзянства.

Не звяртаючы ўвагі ні на грукат другой сусветнай вайны, што ўзрушыў увесь свет, ні на набліжэнне «халоднай вайны», усё больш яўна адчуваемай чалавецтвам, Арлоў нарэшце грунтоўна засеў за кнігу, задума якой нарадзілася ў яго, відаць, яшчэ да пабегу. Яго кніга павінна была раскрыць свету вочы на сталінскае царства тэрору.

У пачатку 1951 года рукапіс быў закончаны. У свеце бушавала «халодная вайна», якая зноў падзяліла чалавецтва на два варожыя лагеры. На чале аднаго з іх стаяла краіна, дзе нарадзіўся Арлоў, на чале процілеглай — краіна, якая стала яму другой радзімай.

(Працяг будзе)

ТЭЛЕБАЧАННЕ

3 красавіка

Беларускае тэлебачанне

10.35. «Бацькі і дзеці». Мастацкі фільм. 2-я серыя.
16.30. Экран дзіцячага фільма. «Тайна карпацкага замка».
17.45. «Каштоўная бандэроль». «Страчаная галактыка». Мультфільмы.
18.00. Мінская брама. Канцэрт, прысвечаны 20-годдзю творчай дзейнасці народнага ансамбля «Крупіцкія музыкі». 1-е аддзяленне.
18.55. Запрашаем на дабрачынны аўкцыён бізнес-клуба «Партнёр».
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны (Магілёў).
19.35. Наш каментарый. «Чорнае золата».
19.40. Адступаць няма куды... Інтэрв'ю старшыні Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь С. А. Багданкевіча.
20.10. «Музыка падводнага свету». Тэлефільм.
20.25. Калыханка.
20.45. Тэлебіржа.
21.00. Мінская брама.
22.00. НІКа.
22.15. «Палкоўнік Рэдль». Мастацкі фільм.

I канал. Астанкіна

11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.25. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
12.25. Дапамажы сабе сам.
13.20. Брыдж.
13.45. Бізнес-клас.
14.00. Навіны.
14.25. Эцюды Ф. Шапэна выконвае Л. Цімафеева.
14.45. «Тры непагодлівыя дні». Мастацкі фільм.
16.00. Асацыяцыя дзіцячага тэлебачання СНД прадстаўляе. «Мой вораг — Арнольд Шварцэнегер».
17.00. Навіны.
17.25. Урад: за і супраць.
17.55. Фільм для дзяцей «Эміль з Ленебергі» (Швецыя). 1-я серыя «Як Эміль лавіў пацука».
18.20. Хакей. Чэмпіянат СНД. Фінал. У перапынку (18.55)—Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «ВІД» прадстаўляе: «Поле цудаў», «Погляд», «Музагляд», «Шоу-біржа». «Музычная гадзіна». У перапынку (22.00) — Навіны.
00.50. «Экзамен» Мастацкі фільм з серыі «Дэрык» (Германія).

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
8.20. Англійская мова. 1-ы год навучання.
8.50. Англійская мова. 2-гі год навучання.
9.20. «К-2» прадстаўляе: праграмы «Абзац», «3, 2, 1», «Пры сведках»; мастацкі фільм «Замры — памры — уваскрэсні».
12.40. Сялянскае пытанне. «Дзмітраўскі фермер».
13.00. Весткі.
15.00. Прастора плюс.
15.30. Цяжкі ўзрост. «Тон-лабірынт». «Пятнаццацігадовы капітан».
16.00. «Урал-ТБ».
17.00. Азы кар'еры.
17.30. Вольны час. «ТБ-атэлье».
17.45. Версія.
16.45. Т. Ін. Ка.
18.00. Да 60-годдзя з дня нараджэння Андрэя Таркоўскага.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Магікане. Галі Абайдулаў у фільмах рэжысёра Аляксандра Вялінскага.
20.00. На сесіі ВС Расіі.
20.30. «Небыліца». Мастацкі фільм.
22.00. Весткі.
22.20. Вячэрні салон. Культурна-забаўляльная праграма.

4 красавіка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Бацькі і дзеці». Мастацкі фільм. 3-я серыя.
10.00. Гарадніца. Літаратурна-мастацкая праграма.
11.00. Тыдзень планеты.
11.15. Фільм — дзецям. «Духавізэц».
12.45. Кім становяцца чэмпіёны. Спартыўна-музычная праграма.
13.35. «Ромка, Фомка і Артос». Фільмы 1, 2, 3-ці. «У старой скрыні». «Следства вядуць Калабкі». Мультфільмы.
14.35. «Зачараванне рамanса». Фільм-канцэрт.
15.25. Праблемы сучаснай вёскі.
16.10. «Смерць манекеншчыцы». Мастацкі фільм з субцітрамі.
17.30. Без пяці 18. Праграма для падлеткаў і бацькоў.
18.00. Мерыдыян. На зямлі Міжрэчча.
18.45. «Тэатр адной паэмы». Янка Купала. «Курган».
18.55. Запрашаем на дабрачынны аукцыён бізнесклуба «Партнёр».
19.00. Панарама.
19.25. Зала лаўрэатаў. Сустрэча з заслужаным артыстам Беларусі Г. Забарам.
20.10. Мультфільмы для дарослых «Нараджэнне таленту». «Стрэлачнік».
20.25. Калыханка.
20.45. Тэлебіржа.
21.00. Свята «Суперкнігі». Інфармацыйна-гуманітарная праграма Хрысціянскага тэлебачання «Сі-Бі-Эн» (ЗША).
22.00. Мастацкі фільм «Палёт над гняздом зязюлі». 1-я серыя.
23.30. НІКа.

1 канал. Астанкіна

6.30. Суботняя раніца дзелавога чалавека.
7.35. Мультфільм.
7.45. «Прыдумайце сюжэт пра пяшчотнасць і лета...». Цыкл «Ахоўная грамата».
8.15. Клуб дзелавых людзей «Прадпрымальнік».
9.00. Ранішняя забаўляльная праграма.
9.30. Цэнтр.
10.10. ЭХ.
10.25. Музычны кіёск.
10.55. Інстытут чалавека.
11.35. Фільмы-балеты Ф. Слідоўкера і А. Тафеля. «Ідыёт».
12.30. Дак. фільм «Маскоўская элегія».
14.00. Навіны.
14.20. Да вынікаў міжнароднага тэлемарафона «Салдаты XX стагоддзя супраць вайны».
14.50. Мастацкі фільм «Маара».
16.10. Чырвоны квадрат.
16.50. «Пчала Мая».
17.15. Шчаслівы выпадак.
18.15. Мастацкі фільм «Жанчына ў капелюшы» (Польшча).
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Па той бок рампы. Сентыментальнае падарожжа У. Сашальскага.
21.40. Да і пасля поўначы.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Крыніцы.
7.40. Майстры. «Чытайце Шапамава...».
8.00. Баскетбольны агляд НБА.
8.30. Дак. панарама. «Так хочацца пакінуць усіх жывымі!».
9.30. Рускі стыль.
10.00. «Плюс адзінаццаць».
11.15. «Як жыць будзем?» У перадачы прымае ўдзел Р. Хасбулатаў.
12.00. Пілігрым. Расійскае бюро падарожжаў.
12.45. Савелій Ямшчыкоў у праграме «На рагу «Праўды» і Ямскога поля».
13.00. Весткі.
13.20. «Юнацтва Пятра». Мастацкі фільм. 1-я серыя.
14.30. Антракт: група «Апошні шанц».
14.45. М-Трэст.
15.15. «Іслам у Расіі.»
15.45. Залатая шпора.
16.45. Познер і Донах'ю.
17.40. Парламенцкі веснік Расіі.
17.55. Мультфільм «Прыгоды Боска».
18.25. Іграе віяланчэліст Б. Пергаменшчыкаў.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Кабарэ «Бязглуздзіца».
20.30. «З каханымі не расставайцеся». Мастацкі фільм.
22.00. Весткі.
22.25. Праграма «А».
23.25. Пецярбургскі міф. «Я ішоў да цябе...». С. Надсан.

РАДЫЁ

4 красавіка

10.15— для дзяцей. «Я родную мову люблю!» 11.00 — «Фальклор». Радыёклуб. 11.30— праграма радыёстанцыі «Сямейнае радыё» (ЗША). 12.00 — «Увайсці ў кожны дом». Суботнія радыёсустрэчы. 12.30 — «Эстрадная студыя прапануе...». Музычная праграма. 13.00 — «Для вернуючых і няверуючых». Радыёчасопіс. 13.30 — «Філантропы». Хроніка дабрачынных і міласэрных спраў. 13.40 — «Крыўда». Аб праблемах перасяленцаў з Хойніцкага раёна. 14.15 — да 110-годдзя з дня нараджэння Я. Купалы. «Яны ішлі поплеч». 14.45 — Я. Купала. «Нікому». Паэма. 15.15 — канцэртная праграма. 16.05 — «На павароце». Праграма для юнацтва. 17.00 — «Паўгадзіны з меламанам». 17.30 — праграма «Спадчына». 19.45 — вячэрняя казка. 20.00 — «Дзень нашага жыцця». 20.30 — «Вячэрнія зарніцы». 21.00 — «Музычная пошта». 22.00 — эстрадны канцэрт. 23.10 — «Аматарам класічнай музыкі». 24.00 — «Начны канал».

НАДВОР'Е

3 красавіка

Сёння ўдзень па рэспубліцы воблачнае з праясненнямі надвор'е, месцамі кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра ў Гродна — 7—9, Мінску, Брэсце, Віцебску — 9—11, Магілёве — 10—12, Гомелі — 12—14 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак: 4 красавіка месцамі па рэспубліцы дажджы, 5-га ў асноўным без ападкаў. Тэмпература паветра 4-га ўначы — 0—5, удзень — 7—12, 5-га ўначы — 3—8, удзень — 11—16 градусаў цяпла.

Узровень радыяцыйнага гама-фону 2 красавіка склаў: у Мінску — 0,016, Віцебску — 0,014, Гродна — 0,012, Брэсце — 0,010, Гомелі — 0,013, Магілёве — 0,012 мілірэнтгена ў гадзіну.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ
СЁННЯ Ў НУМАРЫ

«Люстэрка». Інфармацыйная панарама.
Сяўба-92. «Бензін: дэфіцыт, ажыятаж і іншае».
Пытанне — адказ. **«Заманлівая «Грамада».**
Агляд пісьмаў. **«Жоўтыя д'яблы — і сцежка выратавання».**
Рэзананс. **«Палац у Фаросе».** Радкі з пісьмаў.
Увага: падлетак. **«Ізгой або ахвяра?»**
З апошняй пошты. Падборка.
«Кругагляд». Агляд замежнай інфармацыі.
«У садзе і агародзе». Падборка.
Фільмы тыдня.
Чэмпіянаты. Кубкі. Турніры.
Праграма тэлеперадач.
Рэклама. Аб'явы.

Галоўны рэдактар У. Б. НАРКЕВІЧ.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў—32-04-52, 32-41-92, навін—32-15-02, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

ПА НУМАРУ ДЗЯЖУРЫЛІ: член рэдакцыйнай калегіі Людміла Рыжанкова, першы намеснік адказнага сакратара Яўген Ляхаў, старшы карэктар Вікторыя Кляновік.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.784. Індэкс 63.850.
Зак. № 69.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны 7 21.05.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Догляд сухой скуры

У мінулым выпуску «ХАТНЯЙ ЭНЦЫКЛАПЕДЫІ» (27 сакавіка) мы далі некалькі парад па догляду за нармальнай скурай твару. Сёння чарговыя парады — для тых, у каго скура сухая, і для тых, у каго скура тлустая.

Сухую скуру нялвярта мыць мылам, нельга карыстацца ласьёнамі з высокім утрыманнем спірту. Ачышчаць яе трэба ачышчальным крэмам ці касметычным малачком. Калі скура вельмі сухая, рэкамендуецца перад яе ачышчэннем нанесці на твар алей (аліўкавы, сланечнікавы, міндальны) на 5 хвілін. Потым рэшткі алею выцерці марляй ці папяровай сурвэткай.

Сухая скура патрабуе ўзмоцненага жыўлення, таму для вячэрняга догляду за ёй рэкамендуюцца пажыўныя крэмы, вітамінныя крэмы з раслiннымі экстрактамі, пажыўныя маскі, масленыя кампрэсы.

Раніцай твар памыць злёгку цёплай вадой ці адварам з рамонку, крапівы і г. д. Потым скуру працерці касметычным малачком для сухой скуры, паўтлустым ці тлустым пажыўным крэмам. Сухая скура не пераносіць празмернага загарання (нават пад кварцам), парыльні, сродкаў, што сцягваюць скуру, пудры. Тым, у каго сухая скура твару, нельга выходзіць на вецер і мароз з вільготным тварам, без ахоўнага крэму.

Пажыўныя маскі, якія можна прыгатаваць у хатніх умовах з натуральных прадуктаў, трэба накладаць кожны тыдзень.

МАСКІ І КАМПРЭСЫ ДЛЯ СУХОЙ СКУРЫ ТВАРУ

ЖАЎТКОВАЯ. Жаўток змяшаць з алеем (лепш за ўсё аліўкавым) у выглядзе маянэзу, нанесці тонкім слоем на твар і шыю, зверху прыкрыць вільготнай марляй. Працягласць маскі — 20 хвілін. Зняць маску папяровай сурвэткай, твар памыць цеплаватай вадой.

●

СМЯТАННАЯ. Жаўток змяшаць з 2 лыжкамі смятаны і лыжкай тварагу. Можна дадаць маленькую лыжачку соку з фруктаў ці агародніны. Нанесці масу на 20 хвілін. Зняць маску сурвэткай, твар памыць цеплаватай вадой.

●

МЯДОВАЯ. Лыжку алею змяшаць з жаўтком і лыжкай мёду. Можна дадаць некалькі кропель соку лімона. Нанесці масу на твар і даць ёй падсохнуць. Змыць цеплаватай вадой.

●

МАСКА З АЎСЯНЫХ ШМАТКОЎ. Жаўток змяшаць з лыжкай перамолатых аўсяных шматкоў. Нанесці на твар і шыю на 15 хвілін. Змываць, як і папярэднія маскі.

●

ДРАЖДЖАВАЯ. Да 20—30 г свежых дражджэй дадаць пры пастаянным памешванні лыжку алею. Атрыманую кашку нанесці на твар і шыю на 20 хвілін. Зняць маску папяровай сурвэткай, твар памыць цеплаватай вадой.

●

Сухой скуры карысныя цёплыя МАСЛЕНЫЯ КАМПРЭСЫ. Для гэтага трэба нарэзаць марлю на палоскі, апусціць у цёплы алей і паступова закрыць імі ўвесь твар. Зверху прыкласці марлю, змочаную ў цёплай вадзе. Каб цяпло захоўвалася даўжэй, на кампрэс можна пакласці ручнік. Працягласць працэдуры — 30 хвілін. Рэшткі алею сцерці марляй ці папяровай сурвэткай.

МАСКІ І КАМПРЭСЫ ДЛЯ ТЛУСТАЙ СКУРЫ ТВАРУ

МАСКА СА СВЕЖЫХ ДРАЖДЖЭЙ. 30—50 г свежых дражджэй разбавіць некалькімі кроплямі 3-працэнтнага раствору перакісу вадароду і ўзбіць да ўтварэння пены. Маску нанесці ў выглядзе пены на 15 хвілін. Змыць цёплай вадой, потым апаласнуць халоднай. Дрожджы можна разбавіць і адварам з рамонку ці чыстацелу.

СЦЯГВАЮЧАЯ МАСКА З ЯЕЧНАГА БЯЛКА. Бялок узбіць да густой пены, дадаць некалькі кропель лімоннага соку ці соку са свежых фруктаў і агародніны (яблыкі, агуркі, маладая бульба), можна борную ваду. Маску нанесці на твар, прыкрыць марляй і пакінуць на 20 хвілін. Твар памыць цеплаватай, спаласнуць халоднай вадой з лімонным сокам.

Парады на ўсякі выпадак

Некалькі прышчэпак для бялізны прымацуйце да драўлянай планкі. Атрымаецца зручная вешалка для ручнікоў.

У дзверцах насценнай шафы зламалася ручка — не бяда! Часова яе можна замяніць каўпачком ад цюбіка з-пад зубной пасты.

Гарачую накрыўку з каструлі зручна здымаць прышчэпкай для бялізны. Яна засцеражэ рукі ад апёкаў.

Пакрываючы фарбай ці лакам рамку, прымацуйце да адваротнага боку тонкую драўляную планку. Вашы рукі будуць чыстымі.

Разбіты фарфоравы посуд? Яго можна склеіць!

ПРАСЦЕЙ ЗА УСЁ — КАЗЕІНАВЫМ КЛЕЕМ. Прычым такі клей можна прыгатаваць нават у хатніх умовах. Невялікую колькасць тварагу разводзяць прыкладна такім жа аб'ёмам нашатырнага спірту да масы, падобнай на халадзец. Старанна ачысціўшы сколы, змазваюць іх прыгатаваным саставам і моцна сціскаюць. Паскарае і ўмацоўвае склейванне дробны парашок гашанай вапны, калі яго насыпаць праз сіта на ўжо змазаныя казеінавым клеем краі і тут жа моцна іх сціснуць.

Каб надзейна зафіксаваць склейваемыя часткі, на час высыхання клею лепш змацаваць дэталі клейкай стужкай ці ізастужкай, а краі зашчаміць бялізнавымі прышчэпкамі.

Такім спосабам можна сабраць нават рэч, разбітую на многа кавалкаў. Каб, калі клей прыгатаваны ўжо, дзейнічаць хутка, трэба загадзя пранумараваць асколкі фламастэрам, паставіўшы паблізу краёў злучаемых сколаў адзнакі А—А, Б—Б, В—В і да т. п. У час падрыхтоўкі да склейвання не дакранайцеся да сколаў пальцамі, інакш непрыкметныя сляды тлушчу будуць перашкаджаць склейванню.

Але трэба мець на ўвазе, **што склеены посуд не можа доўга стаяць напоўнены вадой:** клей ад гэтага паступова раствараецца. Лепш не ставіць жывыя кветкі ў склееную вазу.

Супакойцеся!

▲ Прыгатаваць сумесь з травы сардэчніку — 3 часткі, травы сушаніцы — 3 часткі, кветак рамонку— 1 частка, кветак глогу (баярышніку) — 3 часткі. 1 сталовую лыжку сумесі заварыць шклянкай кіпню, настойваць 8 гадзін, працадзіць. Прымаць па паўшклянкі 3 разы на дзень праз гадзіну пасля яды як заспакаяльнае.

▲ Узяць плады глогу — 3 часткі, кветкі глогу —2 часткі, корань валяр'яну —2 часткі, траву святаянніку — 3 часткі, траву крываўніку —3 часткі. 1 сталовую лыжку здробненай сумесі заварыць шклянкай кіпню, настойваць 6 гадзін, працадзіць. Прымаць па 1/4 шклянкі 4 разы на дзень за 25 хвілін да яды.